

Estimări

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI, CONSILIUL LOCAL ȘI CASA DE CULTURĂ I.L. CARAGIALE PLOIEȘTI

revistă de cultură

LECTURI ÎN DIALOG

*Mircea Cărtărescu și
Ioan-Mihai Cochinescu*

atitudini

revistă de cultură

Publicație editată de **Primăria Municipiului Ploiești, Consiliul Local Ploiești și Casa de Cultură Ion Luca Caragiale a Municipiului Ploiești**

Directorul Casei de Cultură:
Marian Dragomir

Redactor-șef:
Dan Gulea

Colaboratori:
Constantin Abăluță

Ion Bogdan Lefter

Diana Rînciog

Dorin Stănescu

Haimanale Literare (Vlad Mușat & Marian Neguțu)

Social media:
Nicolescu Cristina

Corectură:
Constanța-Ileana Gulea

Layout&DTP:
Georgiana Kelemen

Colaboratorii pot trimite textele numai în format electronic. Autorii care doresc să fie recenzați în paginile revistei sunt rugați să expedieze cărțile pe adresa redacției. (Ploiești, Piața Eroilor nr. 1A, etaj VII)

Telefon: 0244.578.148

Site: www.casadecultura.ro

Facebook: facebook.com/atitudiniploiesti

Email: atitudini@casadecultura.ro

Tipar: SC 2M Digital SRL

ISSN: 1584-0832

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Fotografiile copertei 1 și ale Lecturilor în dialog sunt realizate de Asociația Mozaic Comunitar din Ploiești (Gabi Stan Foto Video DJ).

3-10

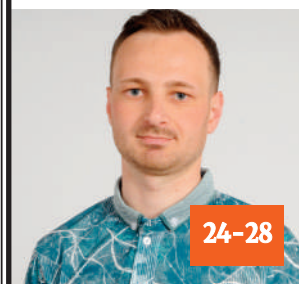
14

15-18

21

24-28

Argument - PAG. 1-2

Dan GULEA: *Suprarealistul Horațiu Mălăele*

Lecturi în dialog - PAG. 3-10

Mircea CĂRTĂRESCU & Ioan-Mihai COCHINESCU

Ace - PAG.11

Ion Bogdan LEFTER: *Trei explicații generale*

Memo - PAG. 12-13

Horia GÂRBEA: *Cărți care n-au fost*

In memoriam - PAG. 14

Radu ȚUCULESCU

Istorie - PAG. 15-18

Dorin STĂNESCU: *Gheorghe Marinică (1935-2025) – un om mai bun*

Alexandru-Ionuț CRUCERU: *Lupta a doi mari boieri pentru sarea de la Teișani și Slănic*

Repere francofone - PAG. 19-20

Diana RÎNCIOG: *Regiunea Normandia în literatură*

Constantin Abăluță - PAG. 21

Zi de zi

NICOLAE MANOLESCU – autografe primite - PAG. 22

Augustin BUZURA: *Drumul cenușii (1988)*

Știri și comunicate - PAG. 23

Concursul de debut/ Antologia taberei de creație „Ion Stratan”/ Comunicate ale Uniunii Scriitorilor

Debut - PAG. 24-28

Alexandra Roxana MĂLUREANU: *Poezii*

Viorel Lucian RĂDULESCU: *Poezii*

Marian DRAGOMIR: *Epitaful nașterii mele de Viorel Lucian Rădulescu*

Poetul Răzvan FUGACIU în dialog cu Vlad MUȘAT

SCANEAZĂ
CODUL QR

Suprarealistul Horațiu Mălăele

Dan Gulea

Suprarealismul lui Horațiu Mălăele este o dimensiune a unei personalități artistice unice, care poate fi întrezărită în toate domeniile sale de expresivitate, ale bine-cunoscutului actor de teatru și de film, ale originalului regizor de teatru și film, cu deschiderile spre desen și acuarelă și, în special, spre ficțiune.

Pornind de la o viziune eclectică, unde aforismele, punurile, vorbele de duh au corespondențe imediate, percutante, în poezii și meditații lirice în care cel mai important fapt este exprimarea directă, unde acest tip de filozofie lirică este adesea imaginat de desenele, caricaturile, acuarelele ce pot intercala paginile unei cărți – Horațiu Mălăele a ajuns, după o perioadă pe care el însuși a denumit-o, cu un garantat spirit critic, *Rătăcirile* (este titlul unei cărți din 2012), la o înțelegere specială a artei, așa cum o arată jocul de cuvinte din titlul simplu și elocvent al albumului *HoARTiu* (2018) – sau viziunea despre artă a lui Horațiu; albumul este și prilejul de a (auto)indica felul în care marile personalități artistice, marii actori sunt cunoscuți prin prenume – sau supranume, fără a mai fi necesară precizarea de stare civilă a întregului nume. Pentru că, atunci când vorbim despre Tony, Birlic, Toma, Marin – de exemplu, nu mai avem nevoie de alte precizări.

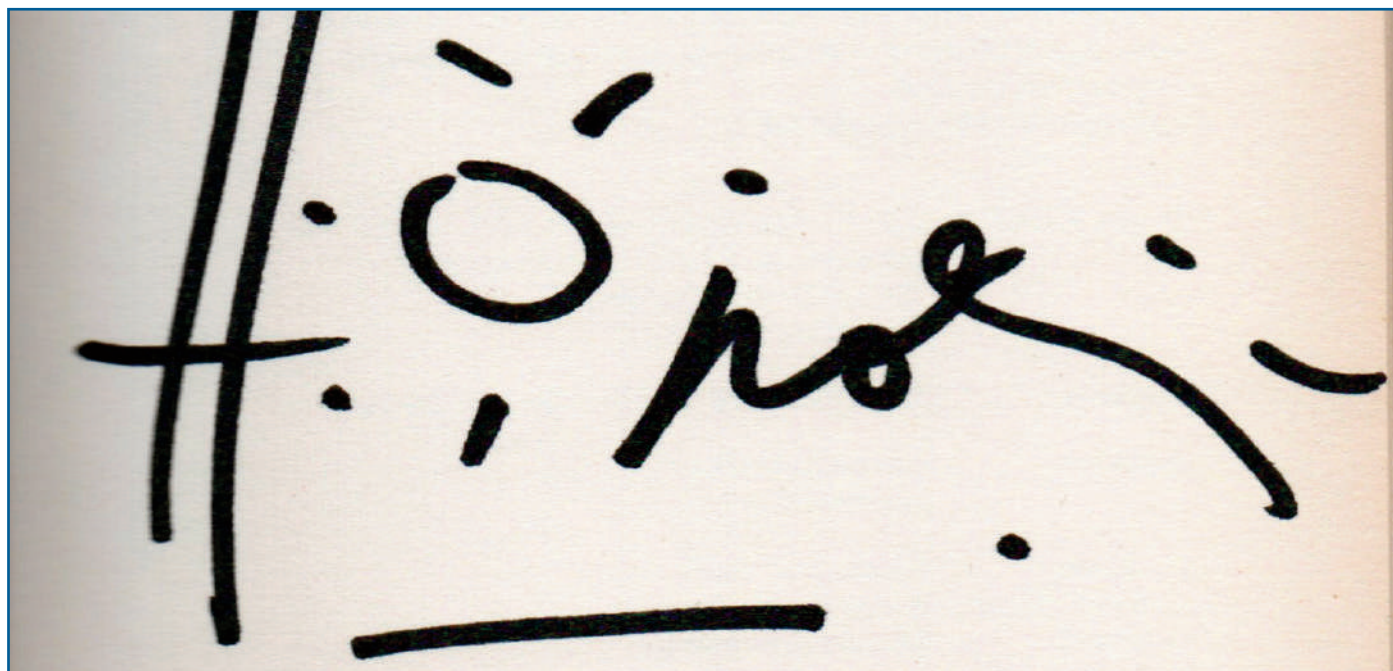
Știm cine este Horațiu!...

Dar Horațiu scrie, găsește timpul pentru aceste rânduri, pe care le numește *Poezii și vorbe-n vânt* (2022), reluând nu doar sugestia din *Rătăcirile* amintite (în sensul: activitate de mână secundă), ci chiar reordonând materia aforismelor prin aceste reluări; și într-un volum, și în altul se pot citi

„ever green-uri”, de felul „După ce Prostia se instalează confortabil în teritoriu, urmă o perioadă reconfortantă de fericită adaptare” – sau „Prietenii trec, dușmanii rămân”.

Propria viziune despre sine putea să fie oarecum depistată în micile proze din *Rătăcirile*, volum care se deschide cu un poem în proză intitulat „Copilărie”, unde vorbește de „casa Tehomirului meu”, un sătuc pierdut în Oltenia, ce adăpostea o serie de caractere de neuitat, „moși”, „mame”, dar și figuri pitorești, „Mutu’ satului”, „Sile cocoșatu”. De aici s-a născut *Tehomir*, volum ce conține o singură proză, publicat în 2020, un volum ce se explorează marginile suprarealismului, prima astfel de imersiune a scriitorului Horațiu Mălăele. Într-o investigație a satului atemporal nu pot lipsi însă unele repere istorice, aduse mai degrabă retroactiv, pentru că ochii copilului determină ca o perioadă sinistă, a torturii și abuzurilor din anii '50 ai secolului trecut, să se transforme în feerie, cu levitarea cărtăresciană a palatului regal, „palatul primului nostru rege și al reginei lui, palatul palatelor”, „uriaș și ireal”, peste umilul sat dintre dealuri, cu primul rege, „un bătrânel adus de spate, cu barba albă și lungă, cu ochii îngropați într-o față osoasă și tristă [...] îmbrăcat într-un cămeșoi simplu” făcând gestul suprem al autoîncoronării „la giurgiuvele ferestrei”, „ca să vedem și noi, rătăciții rătăciților, uluiții uluiților, o dată pentru totdeauna, care-i simbolul autorității absolute și cine-i regele nostru de ieri, de azi și de-a pururi”.

Efigia spectacolului de circ la sat, cu elementele fantastice ale aparițiilor și disparițiilor „omului invizibil” este anticipată de un episod barbian: când păresimi da prin lunci, copilul vede cu surprindere un ger ce le ia suflarea tuturor animalelor din ogradă, pentru ca atunci când „frigul se mai

potoli nițel, temători și curioși, ieșirăm cu topoare și ciocane și ne apucarăm să spargem toți câinii și porcii, curcanii și găinile din curtea copilăriei”. Cu uimire, copiii își explică universul anatomic: „uite inima și pipota!”, „uite creierul!” etc.

Povestirea este „apărată” cumva de autor, care semnează cu inițiale o pagină de avertisment: „Nu vă îndoiți, tot ceea ce veți citi s-a întâmplat aievea!” De altminteri, încă din *Rătăcirii* episodul era condensat la o pagină sau două, sub titlul direct: „Au venit comuniștii”.

O poveste cam ciudată și alte două povestiri (2022) conține povestirea care dă titlul cărții, precum și alte două texte, „Caseta”, respectiv „Pașcani”; o imagine despre tipul de text pe care îl scrie Horațiu se vedea din aceleași *Rătăcirii*, unde „Trenul de Pașcani” era o parabolă despre sosirea unei unice ocazii, chiar Orient Expressul!, în gara umilului personaj principal, o mamă copleșită de griji și de nevoi, ce preferă să privească la fotografiile de ziar, pătate de grăsimea salamului pe care îl mâncase, decât la oglinzile și lambriurile trenului de lux în care era invitată să urce, așteptând răbdătoare „trenul” ei – cel de Pașcani, firește.

„O poveste cam ciudată” vorbește despre aneantizarea unei personalități, în stil kafkian, cu Eliad Consul, un proiectant umil și umilit dintr-un Institut de proiectări, care își pierde, rând pe rând, autonomia asupra propriului corp: mai întâi nu îl ascultă o mână, care duce o viață cam independentă față de corpul său, în principal furând din mijloacele de transport public, apoi celelalte părți ale corpului său (inclusiv vocea!) își declară independența, acționând împotriva și în ciuda gândurilor și intențiilor personajului principal.

Dar cea mai apăsătoare manifestare suprarealistă are pentru Horațiu Mălăele o coloratură sud-americană, prin citarea lui Borges – aici nenumit – cu echivalența oglinzii cu „fereastra morții”; calificativele aparțin naratorului, dar ele descriu anodinel (și dramatismul) existenței lui Eliad Consul, un oarecare om fără însușiri. „Fereastra morții”, în acest context, este oglinda mare din baie a lui Eliad: „Se așează cuminte în fața ei, potrivește brațul stâng după cel drept, își supse burta, apoi se privește profesionist, cu capul pe-o parte, și avu imaginea perfecțiunii”; explozia burlescă din această frază descriptivă se transformă în anatomie în cel mai recent titlu al lui Horațiu Mălăele, *Tristețea ploilor* (2024).

Protagonistul este un cunosător al avangardelor interbelice, martor istoric, pe nume Titu Caius Rogalski-Odor, născut în București; orfan, cu mame de-mprumut, nuvela descrie avântul lui Caius pe scena artei europene de dinaintea celui de-Al Doilea Război Mondial, iubirile – și incredibila sa viață rimbauldiană până la vârsta de 104 ani – cu un mare lapsus, între 19 și 91 de ani, când nu mai știe ce a făcut, pentru că a fost tot timpul într-un uriaș clopot de sticlă medicinal, îngrijit cu devoțiune de iubita sa, după o explozie SS-istă; Amina a murit între timp, iar timpul a curs – și a lăsat fiicei ei sarcina îngrijirii clopotului de sticlă.

Brigitte, de-acum bătrână, îi povestește lui Titu Caius Rogalski-Odor viața Aminei și viețuirea lui.

Degajându-se din formidabilul vacuum, domnul Caius este vindecat; lasă în urmă sanatoriul parizian, dar corpul său a îmbătrânit, firește, până la vârsta marilor centenari. Se reîntoarce la București, undeva în Cotroceni – aici este momentul în care se contemplă în „fereastra morții”, după cum spune folosind expresia borgesiană, pentru că „îți trebuie îndârjire și sânge-rece ca să privești o așa arătare”, „un fel de om”, cu „ochii mici, stinși și înfundați ca ai maimuțelor thailandeze [...] bărbie bogată de ucigaș și parcă dezlipite de craniu, niște prelungi urechi rozalii și fleșcăite”, „piele excesiv de zbârcită”, „picioare cu etichete lor nefiresc de mari”.

Tristețea ploilor este cea a senectutii, revăzută de la fereastra vilei din Cotroceni dimpreună cu întreaga viață din pragul insomniilor „născute din spaimă”, pentru că „am fost terorizat tot timpul de teama că-mi risipesc viața dormind”. La prima vedere un caz excentric, povestea lui Titu Caius Rogalski-Odor este, de fapt, povestea dintotdeauna a omului peste care a trecut nedrept de repede timpul – așa cum simte orice ființă, la un moment dat; nu mai rămân acum decât amintirile, rețrăite din nou și din nou.

Caius se aseamănă astfel cu Eliad în această enormă narațiune despre om, pentru că niciunul dintre personaje nu își posedă cu adevărat corpul: la eroul din *O poveste ciudată* acesta își autonomizează anumite părți, la Caius din *Tristețea ploilor* corpul îmbătrânește fără a fi cu adevărat „locuit” – căci proprietarul este într-un somn comatos de zeci de ani. Ceva din situația psiho-somatică a actorului se revelează prin aceste personaje, pentru că un actor întruchipează alte personaje și ticuri, este *locuit* – și nu doar pe durata unui spectacol – de alte și alte personalități, de alte și alte identități. Peste această stare, rolurile sociale, pe care orice persoană le cunoaște, le practică și le neagă de-a lungul unei vieți.

Personaje fără părinți, care trăiesc așadar sub semnul traumei, Eliad și Caius sunt construite pe fundamentul anticipat de „Caseta”, din volumul *O poveste cam ciudată și alte două povestiri*, unde un bătrân păstrează singura urmă a mamei sale pe pământ: „decupată din zidăria unui perete, o bucată cenușie și murdară, cu o mică pată maronie spre mijloc” – în speță tencuiala unui zid pe care fusese strivit un țăntar ce avea sângele mamei; partea devine întreg, cea urmă este, spune bătrânul, „mama mea”, pe care o păstrează cu grijă într-o casetă. Și în *Tehomir*, cea mai direct autobiografică, se păstrează o absență, pentru că Tehomir este, în fond, satul bunicilor, unde copilul petrece câteva luni de vară și mai bine, marcate de fabulos.

Date migăloase despre esența omului, pe care le strânge Horațiu Mălăele de-a lungul timpurilor, personajele sale întruchipând, de fapt, unul singur, acel personaj atent observator al lumii înconjurătoare și deci scufundat în rememorare – excentric în alegerile sale, ironic până la ardere de sine, visător, idealist – seamănul meu, fratele meu...

Mircea Cărtărescu și Ioan-Mihai Cochinescu

A doua întâlnire dintre Mircea Cărtărescu și Ioan-Mihai Cochinescu pe scena Filarmonicii „Paul Constantinescu” din Ploiești se produce la o distanță de doi ani față de prima; organizată de Cristina Cochinescu și Asociația Mozaic Comunitar din Ploiești, întâlnirea din 22 martie 2025 a fost sub semnul lecturii – mari scriitori citesc publicului ploieștean.

Ioan-Mihai Cochinescu este cunoscut pentru fervența sa culturală, pentru felul în care i-a prezentat pe marii scriitori optzeciști publicului ploieștean, începând cu întâlnirea elevilor de Liceul de Artă cu Mircea Nedelciu, prozatorul emblematic al generației, în 1993. Și această întâlnire cu Mircea Cărtărescu se datorează, de asemenea, lui Ioan-Mihai Cochinescu.

Ploiești Jazz Trio (Sorin Zlat – pian, Răzvan Cojanu – contrabas, Laurențiu Ștefan – tobe) a deschis o seară deosebită, în care Ioan-Mihai Cochinescu a citit din romanul *Vulpea lui Akira*, iar Mircea Cărtărescu din romanul *Theodoros* – cele mai recente apariții editoriale.

Revista *ATITUDINI* mulțumește Asociației Mozaic Comunitar din Ploiești și Cristinei Cochinescu, moderatoarea acestor „Lecturi în dialog”, pentru permisiunea de a reproduce conținutul discuției și fotografii oficiale ale evenimentului.

Ioan-Mihai Cochinescu: Este bine că sunteți dumneavoastră! O să vedeți imediat, este un eveniment inedit, dacă nu unicat, ca pe scena unei filarmonici, în cazul acesta Filarmonica din Ploiești, de care ne leagă foarte, foarte multe amintiri, să aibă loc un astfel de dialog și, mai cu seamă autorii, respectiv Mircea Cărtărescu și cu mine, să citească din ceea ce au de povestit, în general.

Aș lega lucrul ăsta de o nevoie pe care o simțeam când eram și eu copil, când eram și noi copii, și ne aflam în fața unor oameni mari, în sensul că erau oameni mari față de noi, copiii, și eram extrem de emoționați în fața lor, indiferent de natura artei pe care o practicau. De pildă, am stat odată la o coadă pentru un autograf, la Marin Preda, la București, dar nu se mai termina. Mă vedeți și acum cât sunt de emoționat? Apăi atunci! Și am ajuns cu cartea acolo și el s-a uitat la mine, eu la el. Eu i-am zis: „Cochinescu!” El nici nu prea auzea bine și mi-a zâmbit frumos și mi-a dat un autograf. Sigur că nu cred că a reușit să înțeleagă numele meu, dar am fost atât de încântat că am putut să vorbesc cu un autor despre care se vorbea mult, pe care l-am citit chiar și la școală, pentru școală Ț era în programa școlară.

Se întâmplă acum să avem ca oaspete principal... Aș zice asta și o să vedeți imediat de ce. De ce zic „să-l avem oaspete”? M-am băgat și pe mine, ca și cum aș fi și eu un pic de gazdă. Suntem onorați de faptul că cel mai important scriitor român contemporan, sub acest aspect, are și norocul, hai să-i spunem așa, poate o să ne spună și el, dacă o să-i dau și eu răgaz, de a fi tradus în atât de multe limbi de pe glob. După știința mea, poate greșesc, poate nu, el nu este doar cel mai tradus scriitor contemporan român, ci și din toate timpurile. Avem scriitori pe care îi prețuim, dar care nu au fost traduși în atât de multe limbi. Numai și pe tema asta, am avea foarte multe de spus.

Tocmai am fost martorii, ceva mai devreme, acum câteva minute, unui fel de a povesti prin muzică. Emoțiile sunt și mai mari când știu că Cristina a fost profesoară unuia dintre cei trei din Ploiești Jazz Trio și chiar și câteva ore a făcut și cu mine la Liceul de Artă.

Despre legătura mea cu Ploieștiul aș putea iarăși să vă vorbesc mult, dar încerc să rezum. De fapt, toată viața mea aș putea spune că am trăit-o în Ploiești. Se împlinesc anul acesta, anul școlar 2024-2025, cincizeci de ani de când Ploieștiul m-a adoptat, eu fiind timișorean, după facultate.

Sunt în sală mulți dintre cei pe care i-am avut elevi din vremea aceea. În Ploiești s-au născut copiii mei. Aici sunt cel puțin doi, Cristina și Sebastian. Și, peste mări și țări, în Paris, este Luminița, sora lor.

Aici am cunoscut artiști extraordinari, scriitori, actori, regizori, muzicieni. Pe scena aceasta am vorbit de nenumărate ori, am prefațat, am spus câteva cuvinte înaintea multor concerte simfonice. Cunoscut mulți dirijori care îmi

sunt prieteni.

De aceea îmi permit să mă consider și eu un tip de gazdă. De aceea sunt așa de emoționat, ca să zic așa, de faptul că îl avem pe Mircea aici, între noi.

Și iată ce spune Tudor Arghezi, prefațând volumul de poezii al lui Mihai Eminescu:

„A vorbi despre poet”, și este vorba, deci, despre Eminescu, „este ca și cum ai striga într-o peșteră vastă. Nu poate să ajungă vorba până la el fără să-i supere tăcerea. Numai graiul coardelor ar putea să povestească pe harpă, pe pian, cu vioară. Ar putea să legene din depărtare delicata lui, simpatică, slabă slovă. „Într-un fel”, mai zice Arghezi, „Eminescu e sfântul preacurat al versului românesc. Din tumultul dramatic al vieții lui s-a ales un crucificat.”

Aici îi ridic minge la fileu lui Mircea Cărtărescu.

Mircea Cărtărescu: Mulțumesc, dragă Mihai! Mă tem că ai ridicat-o prea sus pentru mine și trebuie de la început să nu fiu de acord cu unele lucruri pe care le-ai spus cu atâta prietenie și cu atâta drag despre mine. Eu nu cred în clasele literare, pentru că spun de la început: fiecare scriitor este altfel. Fiecare este cel mai bun și cel mai mare pe drumul său.

Nu cred că traducerile sau alte lucruri de acest fel, care sunt parte din jocul literar și nu din literatură propriu-zisă, te îndreptățesc, de fapt, să te sui în vârful unui clasament oarecare. Nichita Stănescu spunea la un moment dat că, dacă ar exista clasamente în literatură, cel mai mare scriitor român ar fi Steaua București. (*răsete*) Și îi dau dreptate. Îi dau, îi dau absolută dreptate.

Vă spun bună seara! Vă spun bună seara tuturor! Mă bucur și eu. Iubesc Ploieștiul, deși nu sunt trei sferturi ploieștean ca Mihai. Și eu iubesc Ploieștiul. De fiecare dată, mai mult decât în multe alte orașe, îmi place să vin la dumneavoastră. Îmi place pentru că am fost primit bine, întotdeauna foarte bine și foarte plăcut.

Vreau să-i mulțumesc lui Mihai, care este aici împreună cu mine și, cum să spun, este aproape ca un frate geamăn al meu. Eu așa îl consider. Este cel mai bun prieten al meu și un om, totuși, cu totul deosebit. Vreau să-i mulțumesc Cristinei, care a acceptat cu foarte multă sfilă să fie și ea alături de noi pe scenă, într-un rol foarte important cel de moderator sau comper, cum se zicea altădată.

Și vreau și eu să susțin ceea ce Mihai a spus încă de la început, și anume că ar trebui să ducem mai departe această tradiție a lecturilor publice. Ele nu sunt obișnuite în România. Au fost obișnuite în perioada interbelică, de exemplu, și mai devreme, dar mai ales în perioada interbelică, atunci când se organizau așa-zise „șezători literare”. Poate ați auzit de tradiția lor. Atunci, Minulescu, Topârceanu, scriitori foarte importanți, veneau și citeau fără bani, „fără arginți”, ca medicii fără arginți, așa cum suntem și noi acum, dar cu

bucuria de a crea un alt fel de relație între cititor și autor și o relație mult mai directă, o relație mai fraternă, așa spune eu, pe care cel care citește o carte n-o va avea niciodată.

Glasul scriitorului este important, după părerea mea. Eu cred că este unul dintre motivele pentru care marii filozofi din Antichitate și foarte mulți dintre ei, ca Socrate și nu scriau. Ei nu scriau. Ei își adunau cerul în jurul lor și le vorbeau acestor oameni. Le vorbeau direct, fiindcă vocea are și ceva mistic în ea. Vocea nu este doar un mijloc de comunicare. Vocea este omenescul din tine, este angelic din tine, este, uneori, demonicul din tine și așa mai departe. Deci, vocea este foarte importantă nu numai dinspre autor către cititor, ci și invers. De aceea, la sfârșit, așa vrea să avem chiar un fel de dialog și un dialog cu cei dintre dumneavoastră care au întrebări, sugestii și așa mai departe.

Cristina Cochinescu: Eu am o întrebare pentru voi. Înțeleg că ne aflăm în fața unei premiere. Mihai?

M. C.: Nu e propriu-zis o premieră, dar este un lucru care, zic eu, ar trebui să se facă. Mark Twain, de pildă, trăia din lecturi publice. El umbla prin toată America și își citea textele.

În Germania, scriitorii trăiesc din lecturi publice. Asta fac ei o dată pe săptămână, o dată pe lună și se duc și le citesc oamenilor. Fac turnee. Este foarte frumos și asta vă propunem noi astăzi.

Vă propunem două lecturi în paralel, să spunem așa. Sigur, nu o să citim amândoi deodată că nu o să înțelegeți nimic! (*râsete*) Ci va citi mai întâi Mihai, din câte am convenit noi. Și apoi voi citi și eu. Cam 25 de minute fiecare. Credeți că e mult? Credeți că se poate suporta? Nu va fi ceva încâlcit, care să ne pună să ascultăm de zece ori aceeași frază. Noi ne-am gândit la texte mai fluente, care fac bine și dau bine și sper să dea un sentiment de bine și să plecăm cu el și dumneavoastră, și noi.

I.-M. C.: Da, Cristina, când spuneam că e o premieră, bineînțeles că nu mă gândeam că am inventat noi, să zicem, chiar roata. Dar o roată există și ea ne duce mai departe.

Când văd aici... Nu vă imaginați cu câtă bucurie îi privesc pe cei care au venit și oameni maturi, oameni tineri, foarte mulți, chiar foarte tineri și care sunt în sală și care au venit să ne asculte. Probabil că pentru ei, în orice caz, este o premieră.

Zicea Cristina că, probabil, în Ploiești, cel puțin pe o scenă a unei filarmonici sau în astfel de împrejurări, nu s-a mai întâmplat lucrul acesta și este benefic.

Vreau doar atât să vă spun, mai ales celor tineri, că a existat o perioadă mai grea, mult mai grea. Avem în sală o scriitoare, Ioana Nicolaie, căreia îi mulțumim că a venit alături de noi. Ioana Nicolaie (*aplauze*). Este și Sidonia Călin, care a lucrat foarte frumos ilustrând cărți destul de multe și chiar o carte a lui Mircea Cărtărescu. Ei bine, asta voiam să vă spun, că tinerii aceștia n-au de unde să știe că

înainte de 1989, despre care câteodată cred că mai învață la istorie, prin cărțile de istorie sau știu eu, ar trebui să-și mai amintească profesorii să predea lucrul acesta. Noi eram fericiți, eu și Mircea, dacă ni se ofera ocazia să lecturăm, să citim în fața prietenilor noștri la cene literare.

Din fericire, aici, în Ploiești, a existat și încă mai există un ceneclu puternic, „Ion Luca Caragiale”. Și eu am fost membru al acestui ceneclu și m-am ocupat într-o perioadă de el. Scriitori excepționali au ieșit din acest ceneclu și au citit pentru că nu au putut să publice neapărat, au citit în fața unor oameni din lucrările lor. Așa se întâmpla și la ceneclurile bucureștene. De aceea, pentru voi, cei foarte tineri, vrem să rămână, așa, un fel de lumină aprinsă mereu. Și să ziceți, cândva, când veți fi de vârsta noastră sau pe acolo, să ziceți asta: „Am învățat ceva. Scriitorii nu sunt niște statui. Nu sunt acei oameni care demult au murit și sunt în cărți, manuale și habar n-avem dacă ei există cu adevărat. Nu. Ei sunt printre noi, sunt egali cu noi și nu fac nimic altceva, nimic altceva decât să ne povestească.” Ei ne povestesc fiecare în felul lor, așa cum bine a zis Gabriel Garcia Marquez, să ne povestească viața. A trăi pentru a-ți povesti viața. Această cârtică, iarăși ilustrată frumos de Sidonia, conține în ea multe, multe din aceste amintiri pe care le am eu, dar nu sub forma unor memorii. Este o carte pe care o deschid sufletului dumneavoastră. Va să zic că, și asta se va aplica și cu cartea lui Mircea, în clipa în care el a scris-o sau eu am scris-o, cartea nu ne mai aparține. Pentru că, vedeți, noi nu punem linii de dialog în momentul acesta între noi și dumneavoastră.

Nu, doar povestim, povestim. Un fragment numit „Bellissima Beldi în Siberia”. Sigur că da, mi-a spus tot Sidonia asta: Atenție mare, că astăzi e o problemă în Rusia, în Ucraina, lucrurile nu stau cum știam noi că stăteau pe vremea lui Cehov, pe vremea lui Tolstoi sau Dostoievski. Se întâmplă lucruri în Rusia. Vezi tu, o să citești o povestire care conține cuvântul acesta: „Siberia”. Nici nu știți cât de cutremurător sună, a sunat și încă mai sună și reverberează în ființa multora dintre românii care au fost în Siberia. Dar povestirea mea este o povestire a unui copil. (*citește capitolul din romanul Vulpea lui Akira*)

M. C.: Eu îți mulțumesc, Mihai, pentru această piesă de virtuozitate în literatură. O piesă, în același timp, barocă și fantastică, având în centru un obiect suprarrealist, un obiect care ar fi putut pătrunde în tabloul lui Giorgio de Chirico, de exemplu, sau al lui Salvador Dalí. Mulțumesc pentru tot.

C. C.: Și eu vreau să-ți mulțumesc, Mihai, pentru că, deși nu te-am rugat, exact această poveste aș fi vrut-o în seara asta.

M. C.: Obiectul lui Mihai este vechi, era vechi de o sută de ani. Eu nu mă încurc cu spații de timp atât de mici. O să vă spun o poveste de acum trei mii de ani, petrecută în vremurile biblice, pentru că acest roman al meu, care rămâne

deocamdată cel din urmă publicat de mine, cuprinde foarte, foarte multe povești de toate felurile, din numeroase locuri de pe lumea aceasta, de pe lumea asta binecuvântată.

Locuri din Valahia noastră, din care și Ploiești face parte, locuri din Arhipelagul Elen, grecesc, locuri din Londra, din timpul domniei reginei Victoria, pe care și tu ai menționat-o, și locuri din Abisinia sau Etiopia, un loc binecuvântat, de asemenea, din Maica Africă, așa cum îi spuneau pe vremuri localnicii de sub cerurile înflorate africane.

Și, de asemenea, locuri biblice, locuri în care se petrec faptele din Vechiul Testament. Și aici, în această poveste, voi spune una dintre întâmplările biblice cunoscute de dumneavoastră toți, și anume întâlnirea minunată, fermecătoare, una dintre cele mai mari povești de dragoste despre care eu am știință, și anume, întâlnirea dintre regele Solomon, fiul lui David, cel mai important om al vremii, acum trei mii de ani, și regina din Sheba, sau Saba, cum mai spunem noi, care a venit din locuri îndepărtate din Saba, o regiune a Etiopiei, ca să vadă dacă sunt adevărate poveștile despre marea înțelepciune a regelui Solomon și despre enorma sa bogăție. (*citește un fragment din romanul Theodoros*).

C. C.: Mulțumim tare, tare mult pentru această lectură! Am și eu voie să vă întreb ceva sau doar publicul?

M. C.: N-ai voie! (*râde*) Cum să n-ai voie, Cristina? Mulțumesc.

C. C.: Eu am fost tare curioasă, Mircea. Am să întreb scurt și apoi lăsăm cuvântul publicului: cum ai știut că ești scriitor? Când ai știut, când ai aflat că ești scriitor?

M. C.: Tare aș vrea să știu asta! Așa cum...? A fi scriitor, după părerea mea, nu... nu, nu se întâmplă nici într-o clipă, nici într-un an. Tot timpul lupti pentru asta. Lupti ca să devii scriitor și se poate întâmpla să ajungi pe ultima sută de metri ai vieții tale și încă să nu fii convins că ești.

Asta este una dintre frumusețile artei. Deosebirea dintre o artă și o meserie este că, dacă ai o meserie – oricare ar fi, de la tâmplărie până la ceea ce face un profesor universitar – poți trăi toată viața din ea. Știi că ai învățat un lucru temeinic și te poți bizui pe el. Dintr-o meserie poți trăi.

În privința artei, însă, este cu totul altfel. Poți să scrii treizeci de ani versuri, să cânti sau să pictezi, și, a doua zi, să nu mai fii în stare. A doua zi să nu mai poți. Pentru că o artă presupune ceva inefabil, numit inspirație, care te locuiește. Tu ești doar cuibul unei păsări care vine și te locuiește.

Iar pasărea aceasta e capricioasă, nu o stăpânești tu, ea te stăpânește pe tine. Vine și dispăre. Nu știi de ce vine și nu știi de ce a dispărut. De aceea, n-aș putea să spun când am simțit că voi deveni scriitor sau dacă știu acum, dacă simt acum că sunt scriitor. Pentru că acea pasăre s-ar supăra pe mine și ar pleca inopinat și înainte de vreme.

Sigur, când eram copil, scriam, nu?, ca noi toți. Începu-se să scriu un roman pe la nouă ani. Am scris vreo zece

pagini din el. După aceea, am scris poezii – ca tot românul, nu? Nu-i om să nu fi scris o poezie.

Am început să îmi scriu jurnalul, care este cea mai lungă scriere a mea. L-am început la șaptesprezece ani. Deci, de cincizeci și unu de ani scriu un jurnal și, imediat, în două luni de zile, voi publica a cincea parte din jurnalul meu.

Am scris versuri foarte mult, apoi am continuat prin a scrie proză, povestiri, romane și așa mai departe. Dar pentru mine, cuvântul „scriitor” este atât de mare și de enigmatic, încât niciodată n-aș îndrăzni să spun „sunt scriitor”.

Las pe alții să spună. E ca și când ai întreba un profet: „Ce ești tu?”, și el ți-ar spune: „Sunt profet”. Nu s-a zis niciodată așa ceva. Sau dacă ai întreba un savant „Ce ești?”, iar el ar răspunde: „Sunt un savant”. Iarăși, e o situație ciudată.

„Ești filozof?” – „Nu sunt filozof. Sunt profesor de filozofie.” Orice filozof cu puțin bun-simț spune acest lucru. Nu te poți numi pe tine cu niște cuvinte care înseamnă excelență. Nu te poți ridica tu pe tine pe un pedestal.

E mai bine să fii modest și să lași pe alții – dacă vor și cred că se potrivește – să te ridice. Și ultimul lucru pe care l-aș adăuga: conform unei vechi legende, Diogene, filozoful grec, a fost întrebat de ce n-are și el o statuie, pentru că, pe vremea aceea, filozofii obișnuiau să-și ridice singuri statui, iar orașele erau pline de statui ale filozofilor vii.

Și el a spus: „Prefer să întreb lumea de ce nu am statuie, decât de ce am.”

(*râsete, aplauze*)

C. C.: Mihai, eu te-am citit. (*râde*) Eu te citesc, recunosc, și, în special în *Vulpea lui Akira* am ajuns la concluzia că nu trebuie să inventezi prea mult. Ție ți s-au cam întâmplat lucrurile. Eu sunt curioasă, și nu am vorbit niciodată despre asta: dacă vreodată, vreodată, în viața ta reală, te-ai simțit într-un roman. Te-ai simțit ca să rămâi într-o carte?

I.-M. C.: E frumoasă întrebarea ta, Cristina, și e plină de tâlc. De multă vreme mi-am pus această întrebare. Cred că aveam vreo treizeci de ani când tot speram și credeam că voi ajunge un scriitor. Probabil egal cu Thomas Mann. De ce nu? Sau depășindu-l pe Kafka sau ceva de genul ăsta.

Am exersat mult, am scris probabil peste patru mii de foi și, la un moment dat, am avut o revelație. M-am gândit: „La urma urmelor, de ce aș face eu asta? Ce determinare am eu să fac asta? E un pariu? Aș vrea să fiu altcineva decât sunt?”

Și multe alte întrebări.

Am făcut un gest de piroman – nu sunt eu așa în realitate – și mi-am adunat în fața blocului toate hârtiile. A plouat mărunț. Le-am pus pe toate într-o cutie – știți aspiratoarele acelea vechi, *Record*, sau cum se chemau? Ei bine, acolo îmi țineam eu aceste câteva mii de însemnări – și le-am dat foc.

A fost, pentru mine, un spectacol. O purificare. Așa cum vorbesc grecii despre catharsis.

Și, așa stând lucrurile, după ce – dacă ați făcut vreodată

asta, n-o recomand copiilor – o să vedeți că foile refuză să ardă imediat, de parcă se doresc a fi citite într-un ultim efort de a se salva. Dar ele mă salvau pe mine.

Înțelegeți? Ele mă salvau pe mine. Și în momentul ăla mi-am zis... V-am dus pe voi la... Poate nu știți lucrul ăsta, v-am dus pe voi la Parcul Victoria, unde este un lac din București care nu avea apă. Știți că nu mereu avea apă. Câteodată se golește de apă sau așa era pe vremuri, în perioade de iarnă, și era o insuliță cu doi copăcei. Mesteceni erau. Și am zis așa:

„Dacă sunt în stare să scriu o jumătate de pagină – dar gândiți-vă că eu aici țin o comoară în mână și o să vedeți imediat de ce – înseamnă că eu am de povestit ceva. Este de datoria mea pe acest Pământ să fac lucrul ăsta. Mă lupt, pentru că suntem opt miliarde de suflete. Fiecare dintre noi avem un rost. Nu există nici măcar un singur om pe planeta Pământ care să nu aibă un rost. Atunci înseamnă că și eu am un rost altfel.”

Și atunci m-am gândit: da, eu am de povestit.

Acum, dacă o să-mi dai puțin microfonul, o să vă povestesc ceva. Am nevoie eu de microfon. O să vă povestesc ceva.

Eram cam în dreptul Aeroportului Băneasa – dacă știți cineva vechiul aeroport – și stăteam la un semafor. Acolo obișnuiau, așa știam eu, să vină din când în când niște vânzătoare de flori. Aduceau și nuferi, tot felul de flori: garoafe, trandafiri. În sfârșit, erau foarte civilizate. Nu erau cerșetoare, nu nimic. Era viața lor. Aveau gustul lor.

Și m-am gândit că ar fi de luat niște flori. Și mi-a zis Sidonia să deschid geamul.

Și am primit de acolo... Dacă aveți răbdare, imediat. Am primit de acolo această minune. Mă ridic și începem să observăm acest lucru: în locul florii, în locul trandafirului, în locul oricărei flori – pe cuvântul meu, și este Sidonia și vă poate confirma – am primit acest avion.

Și m-am dus cu gândul imediat la Antoine de Saint-Exupéry, la *Micul Prinț*. Antoine de Saint-Exupéry, care – cei mai mulți știți – și-a făcut și desenele pentru cartea aceasta. Are acest desen în final. Este și o steluță, este și *Micul Prinț*.

Nu vă povestesc celor care eventual n-ați citit cartea, dar aici desenul este reluat, dar fără personaj.

Când eram copil, fratele meu, care îmi dădea să citesc cărți, mi-a dat să citesc în limba franceză această carte, iar eu nu știam franceza prea bine și m-am cam chinuit să o citesc. Și pentru că m-am chinuit, a fost foarte tulburător și din acest punct de vedere pentru mine, finalul cărții.

Iată, aceasta este pentru mine cea mai frumoasă și cea mai tristă priveliște din lume. Aceasta. E o steluță aici.

Pentru cei din spate, care nu vedeți, e aceeași priveliște pe care o vedeți și cu o pagină mai înainte. Dar eu am dese-

nat-o încă o dată, ca să v-o arăt mai bine.

În locul acesta, *Micul Prinț* s-a ivit pe pământ. Apoi a dispărut. Uitați-vă atent la priveliștea aceasta, da? Astfel încât să fiți siguri că o veți recunoaște dacă într-o bună zi veți călători prin Africa, în pustiu, și dacă veți ajunge să treceți și pe acolo.

Vă rog din suflet, nu vă grăbiți. Zăboviți puțin în dreptul stelei. Și atunci, dacă vine la voi un copil, dacă râde, dacă are păr de aur, dacă nu răspunde când e întrebat, veți ghici de sigur cine e. Așa că fiți buni, nu mă lăsați să fiu atât de trist. Scrieți-i de îndată că s-a întors.

Și ăsta e avionul.

C. C.: Foarte frumos! Mulțumesc foarte mult. Și aș vrea să le oferim și spectatorilor noștri ocazia de a pune întrebări. Vi-i dăruiesc. Cine e primul curajos? În timpul a-cesta, cu siguranță v-au trecut câteva întrebări prin minte. Totul e doar să faceți un pas.

Persoană din public: Foile aveau greutate? Au ars, nu? Foile acelea, le-ați dat foc și au ars.

I.-M. C.: Aveau greutatea despre care vorbește Nichita Stănescu. Aveau acele game. Aveau greutatea sus de pe umăr.

Persoana din public: Dar au ars, nu?

I.-M. C.: Da.

Persoană din public: Nu trebuie să ardă ceva ca să poată să înceapă altceva?

I.-M. C.: Ba da, asta este și se zice.

Persoană din public: Și nu e așa și în *Theodoros*? Nu trebuie să moară cineva ca să înceapă povestea? *Theodoros* a murit și cumva ridică o poveste. Povestea s-a început, romanul ăsta a început cu sfârșituri. A început cu moarte. Și el a murit. De ce? Pentru ceva. A murit ca să înceapă o poveste. Povestea adevărată.

M. C.: Da, a murit ca să înceapă propria lui poveste, care continuă și după, care continuă și după moarte. Dacă ați citit romanul, ați văzut că ultimul său capitol este despre viața de dincolo, despre judecata de apoi, nu? *Theodoros* este adus în fața Tribunalului Suprem, în fața lui Dumnezeu însuși și în fața arhanghelilor și așa mai departe.

De unde rezultă că, așa cum se spune și în Biblie, nu? Dacă sămânța nu moare, rămâne singură. Dar dacă moare, aduce foarte multe roade. Adică, sigur că aici ajungem la vechea temă a sacrificiului uman, a sacrificiului de sine. Poate nu ca în *Meșterul Manole*, unde lucrurile sunt mai dramatice, dar fără îndoială că este nevoie să ardă ceva în tine, pentru ca, într-adevăr, exact așa cum spuneți, această flăcără să genereze viață, artă, bucurie, frumusețe și așa mai departe.

Cred că cel mai frumos a exprimat lucrul acesta Lucian Blaga, care se întreba de unde vine lumina Raiului. Și la sfârșitul unui poem spune: „Îl luminează iadul cu flăcările lui.”

Iată această dualitate, acest echilibru, această mandală

Yin-Yang care este în centrul creației artistice.

I.-M. C.: Aș vrea să îl ajut eu puțin pe Mircea cu răspunsul lui. Da? Sunteți atentă, da? Pentru că știți ce se întâmplă... Da, o să încheiem foarte frumos, vă promit. Doar că este vorba despre un dialog, adică tot despre poveste.

Și ce vreau eu să vă spun este că avem, în fiecare pagină scrisă de Mircea Cărtărescu, o poveste plină de înțelepciune și de măiestrie în același timp. Este un fel de a spune lucrurile. Pariul lui, dacă a fost între ghilimele pariul, este câștigat. El a îmbogățit cu cartea sa limba română, nu numai literatura română. Este foarte important. A început lucrul ăsta în *Levantul* și l-a continuat aici într-un mod măiestrit.

De aceea, eu consider că este un scriitor atât de bun. Și vreau să vă spun că, într-adevăr, se aștepta în finalul cărții, după ce arhanghelii l-au făcut praf și pulbere, după ce i-au găsit învinuiri și l-au făcut de ocară, că va veni sfârșitul și o să vezi ce ai să pățești din treaba asta.

Iată ce se întâmplă, Cristina:

Apoi se petrecu un fapt ce ne lăsă în jale și încremenire. Căci bărbatul plutitor în zefirile văzduhului își înfipse deodată degetele în piept, apucă de coaste și le desfăcu în lături, lăsând să se vază între bojoci și trahee, deasupra diafragmei, inima sa de carne pământescă și de duh ceresc, înțesate de vinișoare, dovedind cu zgomot asurzitor deasupra nălțimilor. Iar din inima lui țâșniră mii de raze de aur și cuarț și beriliu și crizolit, umplând panorama cu o lumină de zor, o lumină fragedă și nepământescă. Inima sa era izvor de apă vie [...] Biruiți de osteneala luptei, zăceam acum, cu toții împreună, îngeri și diavoli, sprijinindu-ne capetele pe umerii celorlalți, pe pământul rece, scăldat în lumina de cleștar a inimii Celei Aproapeștiutoare.

Și ascultați acum, pentru că este minunea lumii ce veți asculta acum:

Iar în tăcere, după o lungă vreme, se auzi deodată dinspre măriștea corabie mare a Ținuturilor de Deasupra un râset molcom, prefîrat prin barbă și musteți, răs de vâj mucalit. Era Domnul ce chicotea, cetind din cartea vieții tale, din filă după filă, cu deștul muiat în gură din când în când. Nici nu băgase de seamă la cumplitele lupte date pentru sufletul său, căci nu fusese vreme pentru asta. Cetind din primele file, îl prinse nerăbdarea să vază ce va urma. El însuși voia să vadă ce va urma. Dumnezeu voia să vadă ce va urma. Se oprea uneori, pocnindu-se la câte un cuvânt mai fîrscos, apoi cetea mai departe, potrivit și ochelarii cu rame bătrânești de baga pe nas și urmărind cu unghia slovele ce cu atâta trudă le-am înșeluit cândva peste file. Întorcând foile, ochii i se umpleau câteodată de lacrimi, apoi, urmând, chicotea din nou, ori se ridica mînios din tronul său veșnic, izbind cu pumnul în masă, ori rămânea visător, cu obrazul palmat la vreo istorie de iubov.

Persoană din public 2: Vi s-a întâmplat vreodată să vă

întrebe cineva sau să vă spună cineva că ar vrea să vină să vadă Bucureștiul pentru că a citit imaginea aceea din *Solenoid*, cu brandul de București, în care casele sunt dărâmate, construite-dărâmate, cu interioarele care sunt construite, create așa, la un început, și cu oamenii care sunt pietruși din fabrică? Vi s-a întâmplat vreodată să vă spună cineva că vrea să vină să vadă Bucureștiul ca să vadă aceste imagini?

M. C.: Da, cred că s-a întâmplat. Chiar editorul meu spaniol lucrează acum la un circuit, un circuit bucureștean care cuprinde locurile descrise de mine în diverse cărți, după modelul faimoaselor circuite Bulgakov din Kiev, Borges din Buenos Aires și așa mai departe.

Nu că m-aș compara cu acești uriași scriitori, dar da, da, există această idee. De-a lungul timpului, jurnaliști din toate părțile au venit și au vrut să vadă locurile despre care am scris, mai ales blocul din Ștefan cel Mare, terasa de pe bloc, Moara Dâmbovița și alte locuri de felul acesta. Unele mai există, altele nu mai există astăzi.

Și, într-adevăr, e foarte mișcător acest lucru și pentru mine este emoționant, pentru că în fața acestor dovezi ale unor oameni străini, de iubire pentru scrisul tău, te gândești că poate totuși n-a fost degeaba. (aplauze)

Persoană din public 3: Domnule scriitor, pentru mine sunteți cel mai mare scriitor în viață. Vă citesc și eu *Theodoros*, dar vă mărturisesc că o fac cu o foarte mare greutate. Revin asupra paragrafelor, nu înțeleg și vreau să vă întreb: dumneavoastră ați scris-o cu mai mare ușurință decât o citesc eu? (râsete)

M. C.: Îmi pare rău că v-am pus la treaba asta atât de grea. De multe ori pe mine mă întreabă lumea, fără mare legătură cu ce m-ați întrebat acum, dar pe mine mă întreabă lumea: „De ce scrii cărți așa de mari și de groase? Noi le cumpărăm și trec luni sau poate ani până când îndrăznim să ne apucăm de ele. Ditamai coloșii. Și asta e încă subțirică, altele sunt mai umflate.”

Și întotdeauna am răspunsul acesta: mărimea însăși a unei cărți este o figură de stil. Nu e întâmplător cât de amplă este o carte. Nu tu decizi. Din punctul ăsta de vedere, cartea însăși decide. Ea însăși are o partitură căreia i se potrivește anumite instrumente.

Într-un fel sună vioara, în alt fel sună viola, care este mai mare decât vioara, are cutia de rezonanță mai mare. Altfel sună violoncelul, altfel contrabasul.

I.-M. C.: Și chiar octobasul.

M. C.: Și chiar octobasul, care, mă rog, cântă în timpul incendiilor.

Deci, într-un fel, mărimea unei cărți este cutia de rezonanță a cărții. Cu cât o carte este mai mare, mai amplă, cu atât are un sunet mai grav. Are un sunet mai grav, este mai existențialistă, este mai arhetipală, este mai mistică și așa mai departe.

Schițele, de obicei, sună ca vioara – scherzo, ca să fac și eu un joc de cuvinte. Povestirile sună ca viola, au vocea aceea foarte seducătoare a violei. Iar *Long Short Stories*, ca să spun așa, povestiri de o sută de pagini, mici romane, sună ca violoncelul.

Dar romanul adevărat, care încearcă să cuprindă lumea întreagă între două coperti, trebuie să aibă o cutie de rezonanță mare, trebuie să fie amplu, trebuie să spargă geamurile când începe să cânte. Și asta este motivul.

Eu am scris și cărți foarte subțiri, cărți de vioară, ca să spun așa – *De ce iubim femeile* sau *Frumoasele străine* sau alte cărți. Cred că anul ăsta o să îmi bat recordul la subțiri-mea cărților. O să public o carte foarte subțire. Văd că răsuflați ușurați!

Cărtărescu e scriitor viu! Mulți dintre scriitori au scris un roman de patru pagini și jumătate, dar cine știe? Și de asta vă spun că contează foarte mult ce crede cartea, nu ce crede autorul. Cartea decide cât de mare vrea să fie.

Persoană din public 4: Bună seara! Pentru domnul Cărtărescu. Aș vrea să adresez o întrebare.

Textul pe care mi l-ați împărtășit în seara aceasta m-a dus cu gândul la *Adam și Eva* a lui Rebreanu. Vă putem considera un urmaș sau un continuator al scrisului său?

M. C.: Aveți mare dreptate. Și asta pentru că și la Rebreanu, în romanul său metempsihotic, să spunem așa, și aici, în această carte, ideea este de a face un pseudoroman istoric.

În cazul lui sunt straturi diferite, epoci diferite, în care se petrece aproximativ aceeași dramă, aceeași dramă amoroasă, același roman erotic, în cele din urmă, dar plin de cruzime și de violență.

Și aici, în *Theodoros*, este vorba despre folosirea unui substrat istoric pentru alte scopuri, nu ca să reconstituie o epocă, deși este reconstituită și o epocă. În cazul lui Rebreanu, șapte epoci sau cam atâtea sunt, nu? De la, știu eu, de la asirieni până în zilele noastre.

Modelul meu nu a fost însă *Adam și Eva*, ci o altă carte pseudoistorică, minunat scrisă, poate cel mai frumos roman – hai să zic istoric – cel mai frumos roman istoric care s-a scris vreodată, și anume *Salammbô*, celebrul roman al lui Flaubert.

Salammbô e un roman uimitor. Este un roman de reconstituire istorică fantastică. Toate descrierile de bătălii, de armate și așa mai departe sunt după modelul lui Herodot, adică sunt atât de, știu eu, atât de barbare și de primitive, încât par inventate.

Dar, de fapt, Flaubert se documenta foarte atent. Și acolo am găsit eu seva aceasta minunată a ceea ce înseamnă un roman istoric, a ceea ce înseamnă o reconstituire istorică – în cazul meu, fără multă documentație, dar folosind, într-un fel, niște pattern-uri pe care eu le aveam, pentru că citesc de șaizeci de ani încoace, deci ceva, ceva am reținut, nu în memoria mea, ci în corpul meu. Am scris cu corpul meu,

care are memoria lui proprie – cu mâinile mele, cu ochii mei și așa mai departe. Așa cum regele Solomon vorbea cu ochii, cu buzele, cu mâinile etc.

Deci ăsta este răspunsul. Eu nu sunt un mare fan al acestui roman al lui Rebreanu. Eu cred că Rebreanu are două mari romane: *Ion* și *Răscoala*.

După care vin altele, în ierarhia mea personală, *Pădurea spânzuraților* și altele mai puțin reușite. *Adam și Eva* este o încercare foarte interesantă, dar nu cred că este în spiritul lui Rebreanu. Este o încercare pe un alt nivel.

Persoană din public 5: Bună seara! Am și eu o întrebare pentru ambii autori. Mă interesează să știu ce vă trezește dimineața. Presupun că nu telefonul mobil. Mă refer la ce vă ține noaptea treaz sau ce vă trezește dimineața. Care este motivația ce vă face să mergeți mai departe? Și o paranteză a acestei întrebări: perseverența și consecvența care vă fac să scrieți – cum și de unde o luați?

I.-M. C.: Eu am fost un băiat, un tânăr, un băietan norocos la Timișoara, pentru că am învățat să fac film, cinematografie, cu o echipă extraordinară de profesioniști. Și cel mai important lucru este că, la vârsta aceea – 16 ani, 17 ani, clasa a 10-a, a 11-a, a 12-a – am văzut împreună cu oameni așa cum sunteți majoritatea dintre dumneavoastră, maturi... Gândiți-vă că aici aveți bărbați care sunt undeva... nu știu... Câți ani ai tu, de exemplu?

Persoană din public: 18.

I.-M. C.: Eh, vedeți? Adică, la vârstele astea fragede, cineva trebuie să te îndrume. Și oamenii aceștia mi-au pus în mână și în cap, și în suflet, peste 200 de filme de cinematecă – hai să le spunem așa – pe care apoi mi le explicau, le comentau. Erau un abecedar pentru treaba asta.

Eu, care în paralel cu asta eram la liceul de muzică și învățam lucruri legate de muzică... Și ăsta a fost, de fapt, alt noroc care a dat peste mine. Dar, vorbind de cinematografie... Eu dimineața, ca să zic așa, în fiecare dimineață... și, ca să fiu și mai sincer, că nu e nicio poveste ciudată, dimineața mea uneori începe pe la 3:00 sau 3:30. Niciodată nu știu dacă o să stau mult, dar se întâmplă lucrul ăsta și mă fură gândul de a așterne pe hârtie povestea care mă bântuie și care mă definește.

Și mereu îmi spun treaba asta: „Doamne, dacă am poveștile mele în cap, dacă depind de cei care au apucat să citească *Vulpea lui Akira* și, de când a apărut și până azi, am primit ecouri, am primit de la oameni pe care nu îi cunoșteam, nu i-am văzut în viața mea... Unii au scris despre ea, unii mi-au trimis mesaje despre asta.

Asta este ceea ce mă face să merg mai departe. Să mă bucur că mesajul ajunge undeva, la ei, că ne construim împreună. E tot ca la muzică. Știți cum e cu muzica? Când vă pare bine? Muzica e așa: (*cântă la pian*)

Și toate astea ar fi niște note muzicale. Ideea este: ce poți să faci cu sunetele astea? (*cântă în continuare*).

C. C.: Mulțumim! Mulțumim și pentru microrecital!

M. C.: De fapt am și eu un talent, știu să dansez. Vreți să vă fac o demonstrație? (*râsete*) Nu, eu sunt foarte invidios pe Mihai. Prietenește, firește, pentru că el e foarte bun în foarte multe domenii. Foarte multe. Nu doar că știe să cânte la pian, cântă și la chitară binișor, cântă și la vioară, am impresia, nu? Face fotografie profesională, scrie literatură profesională... Atâtea arte întrunește într-un singur om! Este un fel de om-orchestră, așa, și am, de-asta, foarte, foarte multă admirație pentru el.

Dar eu îl admir și pentru multe alte lucruri. Ce să spun? Să răspund și eu la întrebarea care a fost pusă de încă un băiat al lui Mihai. Sau singurul băiat? (*râsete*)

Eu nu sunt un om perseverent, nu m-aș defini așa. Și nici nu sunt un om foarte atent la ce fac. Cel mai simplu mod de a descrie ce fac eu este să las lucrurile să curgă, să nu intervin. Să nu intervin deloc, știu eu, în mod voit asupra a ceea ce scriu. Să las scriitura să fie naturală, să fie organică, ca o naștere și nu ca o operă inginerească, așa spune. Cartea e independentă. Ea apare când vrea ea. Oricât te-ai chinui să o faci tu, din capul tău, nu va apărea. Sau va apărea ceva inferior estetic.

Dar dacă tu o lași, ea se va dezvolta singură și va apărea pe lume. Nu neapărat ca o capodoperă, dar vie. O ființă vie, o ființă căreia nu-i lipsește nimic.

Și am povestit de multe ori parabola aceasta a calului de curse. Noi suntem în raport cu mintea noastră – care este uriașă, mult mai mare și mai interactivă decât noi – ca un jocheu cu calul său de curse.

Dumneavoastră sunteți la Ploiești, știți despre ce e vorba. Am fost și eu, când eram tânăr, la hipodrom, pe vremuri. Și am pus pariuri pe câte un cal care mi se părea mai frumos și mai demn de apariția pe pistă.

Jocheul nu este cel care câștigă cursele. Întotdeauna, calul câștigă. Asta e lecția care trebuie spusă mereu și pe care trebuie să o ținem minte. Jocheul trebuie să fie cât mai mic, cât mai insignifiant. Cel mai bine e să nu aibă piteni la picioare. Și cel mai bine e să nu aibă cravașă în mână. Pentru că pitenii și cravașa nu reușesc să îndemne calul mare, puternic, care aleargă către potou. Dimpotrivă, îl stânjenesc, îl fac nervos, îl împiedică să-și îndeplinească misiunea.

Dacă jocheul atinge calul cât mai puțin, în cât mai puține puncte... Ideal ar fi să leviteze deasupra lui, să nu-l atingă deloc, să-l lase să ajungă singur la potou, să ajungă singur în locul unde se naște opera, în cele din urmă. Și eu cred că un scriitor înțelept procedează exact așa. Nu își forțează scrierea, o lasă să curgă, o lasă să se dezvolte singură.

Eu, când stau la masa de scris, sunt într-un fel de transă. Simt că sunt scris de cartea mea, nu invers.

Iar în momentul în care plec de la masa de scris, după o

oră și jumătate – depinde, eu scriu doar diminețile – când plec, îmi șterg din minte total și cartea la care scriu, și ideea că scriu o carte.

Și devin cel mai obișnuit om din lume. Mă plimb cu prietenii, văd filme, mă bucur de viață. Și așa mai departe. Data următoare când mă gândesc la carte este când iarăși mă așez la masa de scris. Deci, cartea nu există pentru mine decât în momentul în care o scriu. În tot restul timpului, ea nu există. Mă lasă să exist eu. Mă lasă să trăiesc eu, să-mi trăiesc viața. Ea își trăiește propria ei viață atâta timp cât este scrisă. (*aplauze*)

C. C.: Cred că mai luăm o singură întrebare și ne apropiem de momentul final. Hai să vedem...

Persoană din public 6: Ați menționat acum câteva momente că citiți de șaiszeci de ani. Puteți menționa, vă rog, lectura care v-a marcat cel mai mult în tot acest timp? Mulțumesc.

M. C.: Da, mulțumesc și eu pentru întrebarea asta, pe care o aștept întotdeauna. Eu am zeci de cărți care m-au marcat. Aș spune că toate cărțile pe care le-am citit m-au marcat. Absolut toate. Mi-e greu să aleg una dintre ele. Dar vreau să fac un lucru.

De mult m-am gândit la asta. Un lucru care mi se pare necesar, pentru că am auzit multe voci care spun că aș fi un detractor al lui Eminescu. Poate ați auzit și dumneavoastră lucrurile acestea – că am vorbit rău despre Eminescu și așa mai departe. Evident, lucrurile stau exact invers.

Nu cred că există cineva, în toată literatura română de astăzi, care să aibă o mai mare iubire pentru Eminescu decât am eu și decât am avut întotdeauna. Eu mi-am făcut lucrarea de diplomă despre Eminescu, îndrumat de profesoara Zoe Dumitrescu-Bușulenga. Am publicat acest volum, care, zic eu, mă reprezintă la fel de mult ca și celelalte scrieri ale mele. Am scris zeci de articole despre Eminescu, toate așa cum e firesc să fie – foarte laudative. Pentru că el nu a fost doar un mare poet. A fost un geniu. Un geniu apărut nu se știe cum și nu se știe de unde, în mijlocul secolului al XIX-lea, la noi, într-o provincie literară.

Dacă ar fi apărut în Germania, ca Goethe, de pildă, sau dacă ar fi apărut în Franța, ca Victor Hugo, nu s-ar fi mirat multă lume. Pentru că și Germania, și Franța erau țări extraordinar de dezvoltate cultural în acel moment. Dar în Moldova noastră, care era cum era, după o perioadă fanariotă, după patru sute de ani sub turci și așa mai departe... A fost un miracol.

Și într-un fel, simt nevoia să compensez imaginea aceea care mi s-a creat și care mă stânjenește. Să o compensez cu orice preț și oricând. Și de aceea, așa vrea să vă recit și eu o poezie de Eminescu. O știți cu toții, bineînțeles.

(Recită *Dintre sute de catarge...*)

Trei explicații generale

Ion Bogdan Lefter

Cum am promis, avansează către explicații mai generale pentru ce vedem petrecându-se în acești ani în România și în lume.

Finalul secolului al XX-lea și primii ani ai celui de-al XXI-lea aduseseră extraordinare evoluții civilizatoare. În 1989 s-au prăbușit regimurile comuniste din Europa Centrală și în 1991 s-a dezintegrat Uniunea Sovietică. Noile state democratice s-au remodelat și s-au dezvoltat. Uniunea Europeană s-a extins. N-au fost progrese egale peste tot, dar și Federația Rusă și fostele republici sovietice rămase în Comunitatea Statelor Independente, prin care Moscova și-a păstrat influența asupra unor porțiuni întinse din fostul său imperiu bolșevic, au pornit pe calea „occidentalizării”. S-au înregistrat evoluții și pe alte continente, deși s-au menținut și regimuri autoritare sau efectiv dictatoriale. N-au lipsit conflictele regionale. Însă, privind către Planeta întreagă, democrația s-a extins, reglementările internaționale au avut bune efecte, încât secolul XXI se anunța promițător. Deși... au avut loc și atacurile teroriste asupra Americii de pe 11 septembrie 2001, într-o mai largă serie de atentate prin care grupări retardate ideologic, ostile valorilor contemporaneității, încercau să frâneze evoluția Occidentului și-a civilizației postmoderne. Au fost – așadar – și avertismente, dar s-a manifestat și o largă solidaritate în apărarea „ordinii mondiale”.

După care, din toamna lui 2007, s-a pornit avalanșa crizelor financiare, economice, demografice, plus pandemia COVID, generatoare de instabilitate și de angoase, de frică față de ce poate aduce ziua de mâine. Teren favorabil populismelor și extremismelor care speculează tensiunile sociale și fragilitățile psihologiilor colective. S-a vorbit și s-a scris mult pe această temă. Politicienii demagogi au profitat imediat, susținuți de categorii electorale care, simțindu-se amenințate, au avut nevoie de promisiuni mîntuitoare. E prima explicație pentru ce-am ajuns să trăim.

S-a discutat mult și despre o a doua: extinderea masivă a comunicării sociale prin accesibilitatea mereu mai largă a „mass media” și apoi prin apariția Internetului, pe un traseu de progrese tehnologice foarte rapide. Când televiziunea prin cablu și-a putut diversifica mult oferta, comercialismul și-a spus cuvîntul, „consumismul” a prevalat, „tabloidismul” a ajuns la putere, pe scurt: informația și analiza de calitate au cedat locul divertismentului în general și, pe teme de actualitate imediată, știrilor „tari”, îngroșate, comentariilor virulente, pamfletului „gros”, bîrfei. Cu excepții

notabile, cu menținerea unui sistem de presă credibil, dar devansat mult de partea cealaltă, care a obișnuit publicul larg cu discursurile cancaniere despre orice, inclusiv despre lucrurile socialmente importante.

Ajung și la a treia explicație, nu ușor de formulat, căci ar putea fi acuzată de atitudine discriminatorie, de aroganță intelectuală sau „intelectualistă”. Încerc să rezum situația strict descriptiv. S-o ignorăm ar însemna să nu avansăm spre înțelegerea fenomenului.

Situația generală: Internetul s-a extins atât de mult și cu acces atât de facil încît o foarte largă majoritate a umanității se conectează cotidian; căci în rețeaua globală se pot rezolva multe lucruri; un rol major preluîndu-l „platformele”, utile în mai-toate domeniile vieții sociale, cu mari beneficii în multe privințe; pe de altă parte, acestea din urmă au devenit – cum am spus – un vast spațiu de circulație a ideilor și a părerilor oricui, prevalente fiind cele superficiale, stridente, pînă la distorsiuni și falsuri cît mai „pitorești” sau... rău-intenționate, cu un potențial nociv identificat de ceva vreme.

Semnale serioase de alarmă au fost trase abia atunci cînd s-a constatat că se pot astfel exercita influențe externe asupra proceselor politice din statele democratice, de pildă cînd, în 2016, s-a votat în vară pentru ieșirea Marii Britanii din Uniunea Europeană și în toamnă pentru președinția americană, cînd Donald Trump și-a obținut primul mandat. Influențe rusești mai întîi bănuite, apoi probate. Suspiciunile în materie s-au înmulțit, s-au agravat, pînă la constatarea că alegerile noastre din noiembrie-decembrie au fost fraudate prin influențarea ilegală prin Internet a opțiunilor de vot.

Între timp, căpătase o influență considerabilă încă un progres tehnologic, și anume capacitatea de gestionare a unui volum din ce în ce mai mare de date, ceea ce a făcut posibilă trecerea unor categorii numeroase de „utilizatori” de la mesajele cu text (și cu biți relativ puțini) la cele exclusiv video (cu mulți), furnizate tot „în cascadă”, scurte și acroșante, capabile să sucească mințile cît ai zice „minți” (căci se și minte masiv!). Public care nu mai citește sau oricum nu citea, nefolosindu-și capacitățile reflexive pe care le activează lectura, doar se uită la video-uri de cîteva zeci de secunde sau de cîteva minute, se-amuză sau se sperie și se lasă imediat influențat. Așa se face că *TikTok*-ul mesajelor filmate a reușit să depășească *facebook* și restul „platformelor” de comunicare prin rețeaua globală, oricum „tabloidizate” și ele în mare măsură. Concluzia – în articolul următor.

CĂRȚI CARE N-AU FOST

Horia Gârbea

Se știe: Nicolae Iorga și-a intitulat un volum memorialistic, de portrete, *Oameni cari au fost*. Eu aș vrea să scriu, mult mai pe scurt, despre niște cărți care nu au fost. Ele se leagă de atmosfera literară a debutului meu, în anii 1983-86.

În anul 1982, în luna martie, am debutat la Cenaclul de luni, condus de profesorul Nicolae Manolescu, un moment semnificativ pentru oricine ucenicea în ale poeziei, literaturii în general. Ulterior, în august 1982 am debutat publicistic în revista *Amfiteatru*, propus redacției și încurajat de M. N. Rusu. Ulterior, acesta a emigrat și m-a „preluat” Constanța Buzea pe partea lirică, iar mai târziu Grigore Arbore – poet de altfel – mi-a dat o coloană ca să „mă las de fleacuri” (poezia) și să scriu critică.

Eram pe atunci mai mulți prieteni ce scriam poezie, constituind un grup care, ca orice astfel de alcătuire informală avea un „nucleu dur” în jurul căruia orbitau sateliți cu grade diferite de apropiere. Cert este că în primăvara lui 1983 ne hotărâsem, cei din nucleu, care aveam orgoliul de a ne numi „nouăzeciști” și a ne depărta de modelul „optzecist”, să încercăm un debut comun. De fapt tot de la optzeciști ne venise ideea, mai exact de la culegerile lor de texte *Aer cu diamante* (patru autori) și *Cinci*, apărute la Litera, editură care publica volume în regia autorilor. Dar, evident, cenzura veghea și acolo și, tocmai după 1982, șurubul cenzurii editoriale se strânsese tare, de ne miram că nu crapă.

Ne-am adunat încrezători: poezia noastră nu era subversivă (credeam noi!), nici morbidă, exagerat erotică, scatologică etc. și ne bazam pe zicala interogativă: „banii noștri nu-s buni?”. Nu știam atunci că 1983 avea să fie anul sfârșitului pentru Cenaclul de Luni dar și, lucru ce va conta pentru noi, primul în care se va manifesta Cenaclul Universitas, condus de Mircea Martin. Tot în 1983 avea să apară antologia de proză scurtă *Desant '83*, a scriitorilor tineri de la Cenaclul Junimea. Apariție la Cartea Românească, dar cine era Ovid S. Crohmălniceanu (Moise Cahn), „Crohul”, profesorul și mentorul Junimii? Nu i-o fi fost ușor nici lui, dar nici măcar partidul comunist nu-i putea trînti ușa în nas lui Croh, mai ales că făcuse destulă propagandă pentru regim.

Am purtat numeroase discuții între noi, cei care urmam să publicăm un debut colectiv în regie proprie, și am fixat

echipa. Din ea făceau parte patru autori: Daniel Bănulescu, subsemnatul, David Ioachim (pe numele adevărat Felix Goldstein, fiul traducătorului Țicu Goldstein) și Paul Vinicius (care se numea de fapt Paul-Vinicius Gheorghe). În afară de Paul Vinicius, născut în 1953 și ajuns mai târziu între poeți, ceilalți eram născuți între 1960 și 1963, deci după optzeciștii emblematici, care se iviseră pe lume, cei mai mulți, prin 1953-1956, iar unii erau chiar puțin mai mari (Nichita Danilov, Liviu Ioan Stoiciu).

Alți nouăzeciști mai însemnați aveau să apară abia după inaugurarea Cenaclului Universitas: Cristian Popescu și Ioan Es. Pop în primul rând, apoi grupul de la Brașov, Mihail Gălățanu, Lucian Vasilescu. Alt poet de aceeași vîrstă, Andrei Damian (nume real Ștefan-Andrei Damian, dar mai era un Ștefan Damian, poetul clujean, așa că semna Andrei), ne era cunoscut la data încercării noastre, dar nu țin minte să fi făcut parte dintre cei cu tentativa de publicare la Litera. El va fi, din toamna lui 1983, primul coordonator-student al Cenaclului Universitas unde mentorul profesor (atunci doar conferențiar) era Mircea Martin.

Într-o zi de la începutul verii 1993 ne-am deplasat la Editura Litera, care era în Casa Scînteii, în corpul central, în partea stîngă. Nu mai știu cine ne recomandase, dar Radu Albala, care era redactor acolo, ne aștepta. Îmi amintesc că purta o cămașă albă, fără sacou, era vară, dar cu un papion bleu. Își ținea pipa la centură, la brăcinari cum s-ar zice. Îl cunoșteam din faimă, nu-l mai întâlnisem, iar volumele sale de povestiri fermecătoare și inteligente aveau să apară mai târziu (1984 și 1987). Radu Albala nu era scorțos și distant, dimpotrivă, totuși nouă ne-a impus, ne-a intimidat, era o prezență. A luat manuscrisul, care era dactilografiat minuțios și adunat într-un dosar plic din acelea de culoare crem-căcănie care se găseau în librăriile epocii comuniste, cu podele de scîndură mirosind a petrosin. Am făcut nenumărate încercări de a-mi aminti titlul aceluia proiectat volum. Fără succes. Poate prin regresie hipnotică să-l regăsesc. Mai curînd cred că volumul avea cîteva, patru sau cinci, titluri alternative din care să alegă editura. De aceea nu rețin unul anume.

Așadar, Radu Albala a luat textele și ne-a spus că, după sezonul estival, ne va comunica un răspuns. Editura va solicita referate și va lua decizia finală. Am plecat mulțumiți, cu

speranțele întregi, cum era și firesc la vârsta pe care o aveam.

Vara s-a terminat, odată cu ea și vacanțele, noi n-am primit un răspuns. Cred că Daniel Bănulescu era cel care mai suna la editură sau mai trecea pe acolo. La începutul lui decembrie 1983, am fost invitați la Litera să discutăm despre soarta volumului predat. Anul se termina și editura își făcea planul pe 1984 care trebuia să ne cuprindă sau nu. Era o zi mohorâtă de iarnă. „Nu plouase, dar totul era ud” cum zice Mateiu I. Caragiale, idolul lui Radu Albala. Acesta avea să ne întâmpine. Ziua nu o pot uita: 13 decembrie 1983. O zi plină de nenoroc, cum se știe. Am ajuns după prânz. Nu mai țin minte precis, dar cred că doar Daniel Bănulescu și cu mine ne-am dus la editură, ceilalți nu au putut veni. Felix putea fi la cursuri iar Paul sigur era angajat undeva, nu putea lipsi.

La Litera, Radu Albala ne-a primit cu politețe și oarcare compătimire. Ne-a spus că referatul final, al editurii, era foarte favorabil. Ne-a arătat două pagini dactilografiate, dar nu ni l-a dat să le citim. Din păcate, a continuat el, la un „alt nivel” s-a decis să nu mai apară volume colective în regie proprie. Fără să știe, precedentele *Aer cu diamante* și *Cinci* ne retezaseră nouă calea. „Nivelul superior” se temea de scandal. Mai apăruse și *Desant* '83. Cred și acum că volumul

nostru era inofensiv. Pe deasupra, „sistemul” însuși impusese debuturile colective în așa-numitele „caiete ale debutanților”. Era un exemplu tipic de schizofrenie comunistă: să impui un tip de debut unora și să-l refuzi altora, „pe sprânceană”.

Ni s-a restituit dosarul și am plecat cu el, triști. Am ajuns la fosta editură Cartea Românească, pe strada Berthelot. Urma să ne despărțim, Daniel luînd-o spre gară și eu spre centru. Am decis să mai rămînem împreună și să bem ceva, comentînd eșecul nostru. Nu eram totuși foarte triști. Am fost la un restaurant cam de mîna a doua, Jupiter, cred că undeva spre piața Matache. Acolo se găsea vin roșu cu Pepsi. Primeai Pepsi, un lucru rar în București, dar mixat cu vinul. Daniel mi-a spus că a auzit un zvon, dar i se pare prea tîmpit: ar fi murit Nichita Stănescu. Nici eu n-am crezut, în fond Nichita avea doar 50 de ani. Ne-am băut vinul și ne-am despărțit. Dosarul cu manuscrisul a rămas la el. Acasă am aflat vestea tristă: era adevărat că Nichita Stănescu murise. L-am sunat pe Daniel să-i confirm zvonul incredibil.

Așa s-a terminat acea zi de decembrie 1983. Povestea tentativelor nereușite de a publica o antologie a nouăzeciștilor a continuat însă, pînă prin 1990.

Sedința Consiliului Uniunii Scriitorilor din România din 24 martie 2025

Sedința Consiliului Uniunii Scriitorilor din România a avut loc în ziua de 24 martie 2025, fiind prezidată de Președintele USR, dl Varujan Vosganian. Membrii Consiliului au ascultat informarea Președintelui privind activitatea Uniunii Scriitorilor din România de la precedentul Consiliu până în prezent.

S-a prezentat și votat execuția bugetară la data de 31 decembrie 2024.

A fost prezentat și aprobat raportul Comisiei de Cenzori privind anul financiar 2024, precum și situația încasării cotizațiilor pe anul 2024, cu stabilirea listei de membri suspendați pentru neplata acesteia.

A fost aprobată repartizarea sumelor primite de la Ministerul Culturii (conform Legii nr. 136/ 2015) pentru revistele USR.

S-a prezentat o informare privind Proiectele Uniunii Scriitorilor din România în anul 2025, semestrul I.

Consiliul a votat aprobarea noilor membri propuși de Comisia de Validare (întreținută în data de 18 martie 2025).

Dintre propunerile Comitetului Director pentru acordarea unei indemnizații de merit, Consiliul a desemnat, prin vot secret, o propunere pentru locul vacant, propunere ce va fi înaintată Academiei Române.

Radu Țuculescu

(1 ianuarie 1949-25 martie 2025)

Dan Gulea

Ne-a părăsit Radu Țuculescu, o personalitate de prim rang a culturii române.

Descendent al pictorului Ion Țuculescu, absolvent al Conservatorului clujean (specialitatea vioară), a debutat cu poezii în revista *Steaua* (1966), iar în volum cu proză scurtă din *Portocale și cascadori* (1978). După mai multe volume de proză scurtă, publică primul său roman, *Ora păianjenului* (1984). A alternat romanele (*Degetele lui Marsias*, 1985, *Umbra penei de gâscă*, 1991) cu volumele de proză scurtă (*Portrete în mișcare*, 1986, *Cuptorul cu microunde*, 1995 – a doua ediție în 2023, cu titlul *Luna gheboasă*), apoi a făcut pasul spre teatru: *Ce dracu' se-ntâmplă cu trenul ăsta?* (2000), *Bravul nostru Micșa* (2008), *Trei în dormitor* (2021). Din 2008, a intrat în repertoriul permanent al teatrului Orfeus din Praga; teatrul său este tradus în Cehia, SUA, Ungaria, Franța, Italia, Israel.

În romanele de după 2000 exploatează noi teritorii (auto)biografice: *Povestirile mameibătrâne* (2006), *Stalin, cu sapa-nainte!* (2009), *Mierla neagră* (2015), *Măcelăria Kennedy* (2017). Autor de literatură pentru copii: *Uimitoarele aventuri ale liliacului Vica în Mirabelia* (2022).

Romanele sale au fost traduse în Germania, Austria, Franța, Italia, Israel, Cehia, Serbia și Ungaria. A ținut conferințe cu titlul *Transilvania în romanele lui Radu Țuculescu* la Praga, Torino, Paris, Haifa, Viena, Budapesta, Basel, Universitatea din Calabria ș.a.

În calitate de violonist al Filarmonicii din Cluj-Napoca, a fost în turnee în Franța, Bulgaria, Spania.

Realizator de emisiuni TV și de filme documentare, a călătorit în Cipru, Egipt, Tunisia, Belgia, Italia etc.

Traducător de poezie de limbă germană, a transpus în română autori elvețieni, germani și austrieci în mai multe volume și antologii.

A primit numeroase premii naționale și internaționale pentru roman, teatru și filme de televiziune.

În ultima parte a vieții scrie trilogia ce îl are ca personaj principal pe detectivul Martin Breda, alcătuită din romanele *Femeia de marțipan* (2020), *Crima de pe podul Garibaldi* (2022) și *Gudrun* (apărut cu doar câteva săptămâni înainte de dispariția autorului).

O personalitate foarte deschisă, a comunicat cu revista

ATITUDINI începând din aprilie 2022, când ne-a încredințat un fragment din *Crima de pe Podul Garibaldi*. Am continuat colaborarea cu o serie de „blitzproze” – conceptul său de origine germanică, ce provine din conceptul generației optzeciste de „proză scurtă” și îl concurează pe anglosaxonul „flash fiction” – acesta din urmă reducând și mai mult spațiul de manifestare al textului, sub o pagină, după modelul avangardist care făcea modă acum un secol și ceva. Blitzprozele sunt texte de doar o pagină sau maximum două, care surprind un personaj sau un fragment din lumea contemporană în ceea ce are mai caracteristic. În aprilie 2024 am publicat blitzprozele *Lacrima lui Mihai Viteazul* și *O căsuță în Malta ori în Majorca*.

Ultima colaborare cu noi este, din păcate, și cea din urmă, cu un fragment din romanul *Gudrun*, în decembrie 2024.

Prin felul în care a explorat noi teritorii ale prozei pentru literatura română (romanul și povestirea gotică, fantasticul, proza scurtă, romanul de aventuri, reinterpretări ale istoriei secolului XX) Radu Țuculescu rămâne un scriitor profund original, expresie a unei personalități de tip enciclopedic, din păcate neluat în seamă la adevărata sa valoare în ierarhiile locale care domină actualitatea.

Gheorghe Marinică (1935-2025) – Un om mai bun

Dorin Stănescu

Am scris adeseori în paginile revistei „Atitudini” despre fenomenul istoriografic local al Ploieștiului, utilizând superlative pentru ceea ce am considerat a fi reușitele unei ferestre de pace și prosperitate pe care, cu generozitate, ni le-au oferit cadrele libertății, democrației și integrării europene a României din ultimele decenii. Orașul „aurului negru” se poate lăuda că măcar în planul „producției” istorice este pe primele locuri într-un top al așezărilor în care cercetarea istoriei locale a reprezentat o reușită majoră și a răspuns unor justificate așteptări ale iubitorilor muzei Clio, dornici să se refugieze în timpuri în care „Bucureștiul nu era decât un oraș de la marginea Ploieștiului”. Din această efervescentă mișcare istoriografică au rezultat numeroase lucrări științifice, care au analizat trecutul urbei în diverse contexte ori în maniere diferite care țineau de istoria evenimentială ori de cea a mentalităților, iar „monopolul” asupra cercetării și cunoașterii istoriei locale l-a avut Societatea Culturală „Ploiești Mileniul III”, condusă de inginerul Constantin Trestioreanu, fondatorul și Mecena acesteia. Alături de domnia sa au fost numeroși intelectuali ai orașului - Mihai Apostol, Ion Baicu, Marian Chirulescu, Ilie Constantin, Ion Dedu, Nicolae Dumitrescu, Stelian Dumitrescu, Constantin Enciu, Ion Groșescu, Laura - Cristina Geală, Traian Lazăr, Alfred Mertl, Constantin Neagu, Gavriil Preda, Gabriel Stoian, Ieronim Tătaru, Stelian Tămăduianu, Constantin Vrânceanu, Polin Zorilă. Am lăsat la urmă un alt nume important, omul căruia am dorit în aceste rânduri să-i aduc un omagiu postum și să-i evoc contribuția aparte la viața culturală a Ploieștiului - Gheorghe Marinică, vicepreședinte al Societății Culturale „Ploiești Mileniul III”.

O biografie a lui Gheorghe Marinică ne arată că s-a născut la 7 martie 1935 în satul Vadul Părului din comuna Albești Paleologu, județul Prahova. Părinții săi erau agricultori, iar moartea tatălui său pe frontul celui de-Al Doilea Război Mondial a reprezentat un moment de cotitură pentru copilul care a fost nevoit să muncească zilnic pe la diverse familii bogate pentru a se putea întreține. Sigur, ne duce cumva cu gândul la romanele lui Charles Dickens, din Londra veacului al XIX-lea. În 1946, acest copil din Vadul Părului a fost primit în cadrul unor instituții destinate acelorora, mulți, pe care războiul îi lăsase orfani: „CARS” și „Elena Pavel”, iar aici s-a bucurat de îngrijirea și aprecierea unor dascăli iubitori care l-au ajutat să descopere tainele învăță-

LANSARE DE CARTE

GHEORGHE MARINICĂ
PLOIEȘTI PE SCARA ISTORIEI

Volum apărut sub egida Societății Culturale „Ploiești – Mileniul III”

Invitați:
Ing. Constantin TRESTIOREANU – președinte al
Societății Culturale „Ploiești – Mileniul III”
Prof. dr. Polin ZORILĂ
Col. (r) Petrea CUJBĂ

VINERI, 7 martie 2025, ora 11:00
 SALA DE LECTURĂ „NICHITA STĂNESCU”
 Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga” Ploiești

turii și să urmeze școala generală, liceul, iar într-un final, să fie admis la facultate. Din această perioadă dură a copilăriei sale, Gheorghe Marinică a rămas cu o profundă recunoștință pentru cei pe care i-a numit mereu salvatorii săi, pedagogii și profesorii care l-au îndrumat, iar față de comunitatea ploieșteană s-a simțit dator pe tot parcursul vieții sale. În același timp, lipsurile, umilințele și suferințele copilăriei au lăsat o amprentă puternică asupra personalității sale, marcată de o generozitate și căldură față de semenii cum rar mai pot fi văzute astăzi și din care răutatea și frustrarea au lipsit. Între anii 1961-1967 îl găsim student în cadrul Facultății de Litere - Universitatea din București, iar în 1977 obține un doctorat în științe politice. În vremea regimului comunist, Gheorghe Marinică a fost încadrat în structurile de conducere ale PCR din Prahova, fiind vicepreședinte al Consiliului Popular Județean pentru Cultură, Artă și Învățământ, pentru ca apogeul carierei sale să fie reprezentat de exercitarea funcției de primar al Municipiului Constanța între anii 1984-1990. Într-un interviu acordat jurnalistului Ioan Popescu în urmă cu un deceniu, povestind anii primariatului

la Constanța, Gheorghe Marinică afirma că: „...am dorit, deci, și m-am străduit să rămân și să mă manifest ca un om normal, ca un democrat, ca un umanist. Cu alte cuvinte, ca UN OM MAI BUN...” Despre momentul revoluției din decembrie 1989, la Constanța, în același interviu: „Atunci, în 22 decembrie, mi-am asumat riscurile de rigoare și m-am raliat forțelor revoluționare, convins că drumul spre democrație este ireversibil și că este de datoria mea ca, în acele zile înfierbântate, să-mi folosesc experiența în interesul noii societăți care se prefigura. Cunoscut, probabil, ca un om devotat cetății, am fost singurul din conducerea județului și a municipiului care a fost acceptat de revoluționari să le fie alături, fiind chiar cooptat în Comitetul provizoriu de Salvare Națională.” Revenit la Ploiești, dl. Gh. Marinică a lucrat ca profesor de limba și literatura română la Școala Gimnazială nr. 1 „Radu Stanian”, de unde a ieșit la pensie în 1995. A rămas activ în planul culturii locale, colaborând ca autor la editarea unui album fotografic dedicat orașului Ploiești cu ocazia împlinirii a 400 de ani de la atestarea documentară ca târg domnesc și fiind coautor al cărții *Apostolul se întoarce din surghiun*, o lucrare dedicată activității lui Constantin Stere.

Din anul 2001 a devenit membru și vicepreședinte al Societății Culturale „Ploiești Mileniul III”, acum începând o laborioasă activitate de cercetare, redactare, de publicistică, dar și de comunicare a rezultatelor cercetărilor făcute în domeniul cunoașterii istoriei locale. Datorăm, printre multe altele, domnilor Gheorghe Marinică și Mihai Apostol îngrijirea, ca redactori, a celei mai bune lucrări de istorie a mentalității ploieștene – *O cronică ploieșteană 1825-1974. Muzica în viața orașului Ploiești* (patru volume) de Carol Nicolae Debie. În același timp, om de o modestie rară, de un tact și de o răbdare exemplare, Gheorghe Marinică a fost vreme de 24 de ani, alături de domnul Constantin Trestioreanu, unul dintre animatorii vieții societății culturale mai sus amintite. Într-un mediu cultural caracterizat adeseori de numeroase orgolii și tristeți provinciale, vorba unui cântec, domnul Marinică a știut să dea dovadă de diplomatie și să-i convingă pe toți autorii care au lucrat la „monografia” orașului *Marea carte a Ploieștiului* să se încadreze în canoanele stabilite pentru un astfel de demers, armonizând stilurile și oferind un caracter unitar lucrării. Fără domnia sa, *Marea Carte a Ploieștiului* probabil ar fi rămas un proiect nefinalizat. În 2011 trecuseră deja 10 ani de la înființare, iar Societatea publicase 50 de lucrări de istorie, memorialistică, beletristică, dar scopul fondator nu era atins și de aceea, vreme de câteva luni, în primăvară, acesta a negociat cu autorii care, prinși și cu alte activități, întârziiau finalizarea capitolelor ori temelor la care se angajaseră să lucreze și a început să strângă textele. Apoi a trecut discret la masa de scris și la lumina lumânării, cum îi plăcea să spună, a citit cu mîgălă textele, a făcut observații, corecturi și apoi a

negociat modificările pe care autorii le-au întreprins într-un termen scurt. Odată obținut manuscrisul volumului I, acesta a trecut de câteva ori prin lecturi și corecturi succesive făcute din nou de către domnul Marinică, pentru ca mai apoi un colectiv redacțional să recitească și să ofere, într-un final, confirmarea că volumul poate intra la tipar. Succesul mediatic al lansării primului volum ne-a încurajat pe toți și, deși în viața personală domnul Gh. Marinică s-a confruntat cu multe necazuri, a continuat să rămână același om entuziasmat și dedicat finalizării proiectului. În 2019, volumul III și ultimul al monografiei orașului a fost gata și, cu toate că scopul societății era atins, Gheorghe Marinică a rămas devotat culturii ploieștene, sprijinind alte apariții editoriale sub egida Societății Culturale Ploiești Mileniul III. Ultima lucrare pe care acesta a publicat-o a fost *Ploiești pe scara istoriei*, o istorie a urbei în doar 256 de pagini. Apărută la sfârșitul anului 2024, cartea ar fi trebuit lansată în ziua de 7 martie 2025, dată la care domnul Gheorghe Marinică ar fi urmat să împlinească venerabila vârstă de 90 de ani. Din păcate, în ziua de 20 ianuarie a.c., acesta a trecut la cele veșnice. În urma domniei sale rămâne mereu portretul unui om bun, de o modestie aparte, înzestrat cu multe calități pe care le-a pus în slujba semenilor săi, iar după ce contemporanii săi nu vor mai putea vorbi despre domnia sa, cu siguranță posteritatea și-l va aminti ca autor ori coautor a peste 40 de volume de versuri, memorialistică, istorie locală, iar opera sa de căpetenie, *Marea Carte a Ploieștiului* al cărui coautor și coordonator a fost, alături de dl. C. Trestioreanu, va sta mărturie despre personalitatea acestuia.

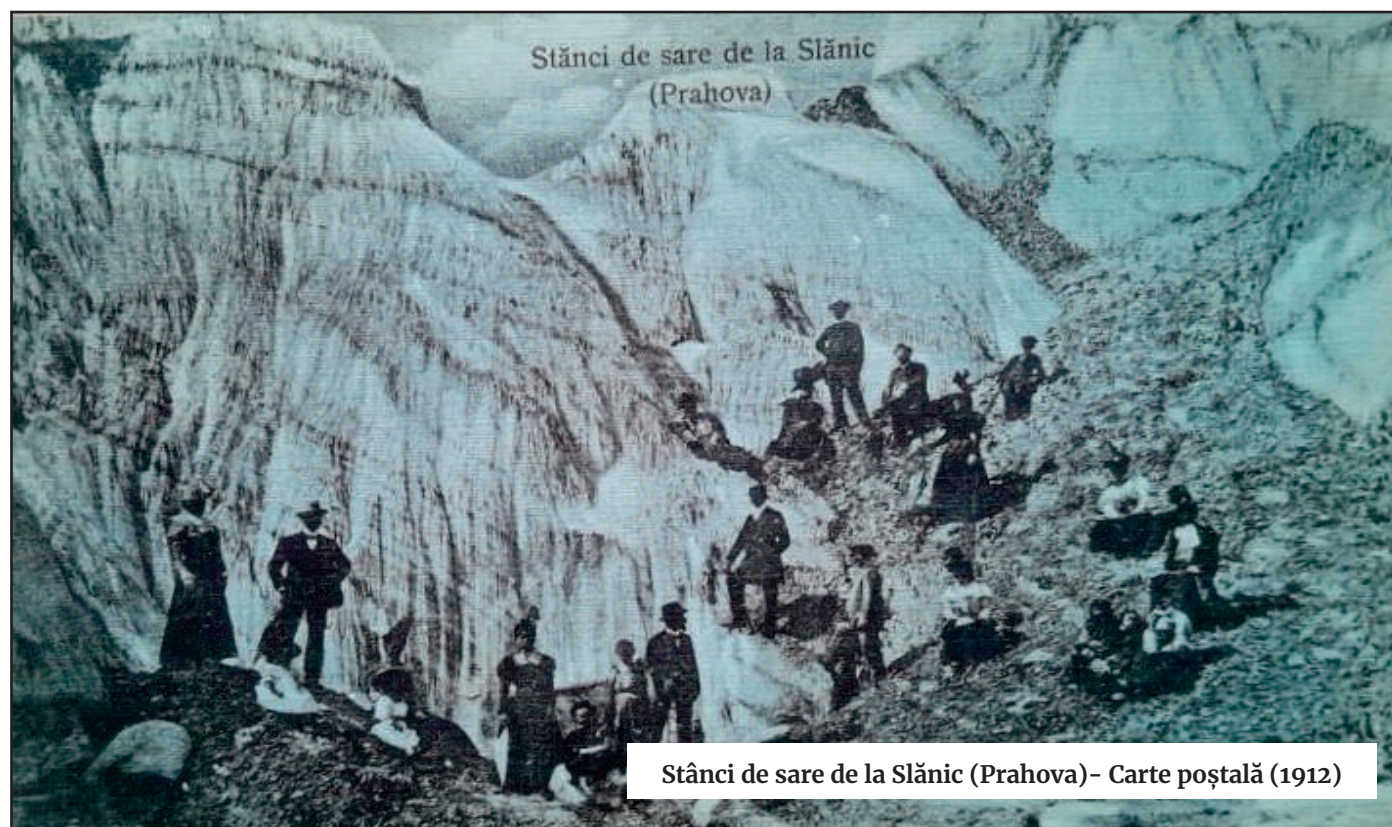

Lupta a doi mari boieri pentru sarea de la Teișani și Slănic

Alexandru-Ionuț Cruțeru

Filipeștii și Cantacuzinii sunt două familii boierești importante care au făcut istorie în județul Prahova, după cum se știe, începând cu secolul al XVII-lea. Dispunând de posibilități materiale suficiente pentru a fi capabile să-și sporească oricând averile, s-a întâmplat ca interesele lor să se intersecteze uneori sau chiar să se îndrepte spre același obiectiv. Este suficient să punem pe o hartă moșiile și satele care și-au legat numele de aceste neamuri în județul Prahova pentru a întrezări concurența acerbă și lupta pentru supremație. Un studiu de caz interesant, asupra căruia dorim să zăbovim cu prilejul de față, îl constituie asaltul simultan al agăi Matei Filipescu și al spătarului Mihail Cantacuzino asupra resurselor de sare din Subcarpații de Curbură, respectiv de la Slănic și Teișani. Marea oportunitate s-a ivit după ce vechile ocne de la Sărari și Ghitioara înce-

puseră să își piardă randamentul, de pe la 1680, iar moșnenii teișăneni și slăniceni deveniseră tot mai constrânși să-și vândă pământurile strămoșești, pentru a-și achita dările la vistierie ori alte împrumuturi. Deși bănuiau ce comoară s-ar putea ascunde în subsolul terenurilor destinate vânzării, moșnenii au fost prea săraci pentru a-și asuma inițierea unor prospecții și exploatare de adâncime. Cei care au înțeles situația existentă în zonă imediat și au fost dispuși să investească sume importante de bani pentru a pune mâna pe moșiile țăranilor, ca mai apoi să testeze cu orice riscuri calitatea sării din adâncuri, au fost aga Matei Filipescu și spătarul Mihail Cantacuzino. Primul descins, așadar, în zona Văii Teleajenului, cu intenția de a se înstăpâni peste o parte din funiile moșiei Teișani și a deschide ocne („băi”), a fost aga Matei Filipescu. După cum ne încredințează hrisovul din 3 martie 1683, emis de domnitorul Constantin Brâncoveanu, lucrurile se găseau la data respectivă încă într-o fa-

ză incipientă, întrucât se specifică: „Să aibă a ținea dumnealui aga Matei Filipescu în toată dijma de sare de la ocne ori unde s-ar face ocne pe moșia Teișanilor”. Din fericire, mai multe lucruri cu privire la cele întâmplate aflăm dintr-un alt hrisov, cu data de 6 martie 1688, al aceluiași domnitor, prin care erau recunoscute toate cumpărăturile boierului efectuate până atunci. Actul de așezământ, păstrat în original la Biblioteca Academiei Române, preciza că „având [aga Matei] tocmială cu moșnenii, ca oriunde s-ar găsi sare mai bună și mai multă pe acea moșie a satului Teișani, să fie volnic dumnealui a face ocna de sare și să ia dijmă din 10 bolovani unul (...)”. Vedem, așadar, că documentul îi garanta boierului Matei Filipescu monopolul asupra sării existente pe moșia Teișani. Nimeni altcineva nu putea să mai deschidă ocne acolo. Acest lucru l-a condiționat cumva pe spătarul Mihail Cantacuzino să pătrundă în satul de alături, adică în Slănic. La scurtă vreme, deci, după primul document care atestă prezența lui Matei Filipescu la Teișani, spătarul Mihail Cantacuzino cumpăra la rândul său jumătate din moșia Slănic, cu intenția de a deschide și aici ocne de sare. După 1685 vor mai urma alte tranzacții funciare, în urma cărora spătarul Mihail Cantacuzino devine proprietar majoritar la Slănic. Este admirabil și demn de remarcat că, deși domnitorul Constantin Brâncoveanu se înrudea cu acesta din urmă prin sânge, a ținut totuși să le acorde boierilor șanse și drepturi egale. În cele din urmă, la o dată pe care nu o putem preciza, aga Matei Filipescu va deschide ocne pe Valea lui Dragomir, iar spătarul Mihail

Cantacuzino pe Valea Verde, în anul 1688, iar la Baia Baciului între 1689-1691.

Vreme de câțiva ani, nici unul dintre cei doi boieri nu părea să fi luat o decizie greșită, bulgării de sare extrași luând calea târgurilor importante din Țara Românească și drumul Transilvaniei, Peninsulei Balcanice sau al Constantinopolului, unde erau la mare căutare. Harta Stolnicului Constantin Cantacuzino, publicată la Padova în 1700, surprinde această stare de fapt, așezând Teișanii pe picior de egalitate cu Slănicul, printre principalele puncte de exploatare saliferă ale Țării Românești. Lucrurile vor lua însă o turnură neașteptată în anii care vor urma, iar cel mai temut coșmar al agăi Matei Filipescu se va adevăra, căci, sfârșindu-se sarea pe Valea lui Dragomir, boierul va fi nevoit să se resemneze și să renunțe la această sursă de profit. Câștigător până la ultima suflare va fi Mihail Cantacuzino, întrucât sâmburii de sare descoperiți în zona Slănicului au fost îndestulători și capabili să acopere nevoile multor generații după plecarea sa la ceruri. Moșia Slănic și ocnele vor trece prin testament, în 1713, în posesia mănăstirii și spitalului Colțea (înființate de același spătar binefăcător), care le va și administra până târziu. În mod paradoxal, eșecul agăi Filipescu nu va fi doar al său, ci și al moșnenilor teișăneni, deoarece întreruperea exploatărilor de sare a însemnat stagnarea așezării dintr-o evoluție economică promițătoare. De cealaltă parte, reușita lui Mihail Cantacuzino a fost acel germene care a stat la baza ridicării Slănicului de la stadiul de sat la cel de târg și de oraș.

Ședința Comitetului Director al Uniunii Scriitorilor din România din 24 martie 2025

În ziua de 24 martie 2025 a avut loc ședința Comitetului Director al Uniunii Scriitorilor din România.

Ședința a fost prezidată de dl Varujan Vosganian, PreședinteleUSR.

Comitetul Director a luat în discuție Proiectele Uniunii Scriitorilor din România în anul 2025, semestrul I.

S-au votat laureții Premiului OPERA OMNIA la Festivalul Internațional de Literatură „Tudor Arghezi” pentru critică literară și poezie, precum și laureții Premiului „Garabet Ibrăileanu”.

Comitetul a discutat funcționarea revistelor

Uniunii Scriitorilor din România. S-a hotărât ca reflectarea evenimentelor USR în revistele Uniunii să fie mai atent monitorizată și să se efectueze de către toate revistele.

S-au discutat cererile pentru acordarea indemnizației de merit, care sunt acordate prin votul Consiliului.

A avut loc și o expunere privind problema moștenirii Gramatopol de la Brașov.

Comitetul Director a decis acordarea egidei USR pentru revistele *Zenit 22* și *Ateneu* și modificarea componenței juriului pentru Premiul Național de Poezie „Lucian Blaga”.

Regiunea Normandia în literatură

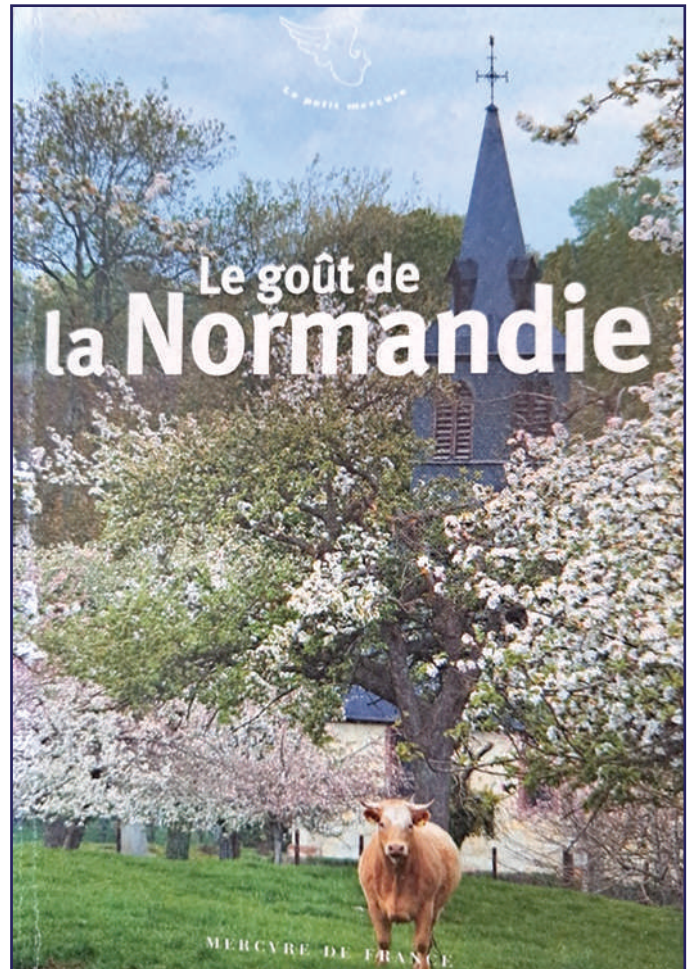
Diana Rînciog

Una dintre cele mai frumoase zone geografice ale Franței poate fi descoperită în diferite texte literare, iar pentru prezentul număr al revistei *Atitudini* ne-am propus acest lucru, pentru cititorii care nu au ajuns încă să viziteze Normandia, ori pentru aceia care o cunosc și ar dori să o redescopere prin ochii scriitorilor. Iată volumul care stă la baza demersului nostru, iar în rândurile următoare vom face un periplu livresc cu valențe culturale, pentru a simți, fie și virtual, *gustul Normandiei*.

Textele sunt reunite în volum de către Véronique Petit, iar dintre autorii selectați îi menționăm pe Gustave Flaubert, Guy de Maupassant, Victor Hugo, Jean-Paul Sartre, Alain, Annie Ernaux, Romain Gary, Jacques Prévert, Contesa de Ségur, Léopold Sédar Senghor, Julian Barnes, Philippe Delerm etc, cele mai multe fragmente aparținându-le lui Flaubert și Maupassant, cum era și de așteptat pentru cei doi scriitori reprezentativi din Normandia.

Evocarea acestui teritoriu deschis spre mare presupune, în primul rând, o jalonare a reperelor istorice, Normandia parcurgând, de-a lungul timpului, evenimente bulversante, precum invaziile scandinave și engleze, Războiul de O Sută de Ani, ocupația germană. Regiunea Normandia este un ținut auster, rural, care păstrează tradiții puternice, dar care a lăsat urme durabile și în artă, literatură, pictură, de exemplu, dacă ne referim la Monet și impresioniști, în general.

În introducerea volumului (apărut la editura Mercure de France în 2010), Véronique Petit subliniază că Normandia este un mozaic de peisaje – păduri, râuri, mlaștini, văi, coline, o parte din traseul sinuos al fluviului Sena, castele, biserici, plaje, faleză. Léopold Sédar Senghor, care era căsătorit cu o franțuzoaică, originară chiar din Normandia, spunea despre locuitorii acestei regiuni că sunt speciali,

reprezentând un fel de simbioză între temperamente, provenite de la culturi diferite, franceză și scandinavă. Ceea ce îi caracterizează, explică Senghor, este „un ansamblu de valori de civilizație”.

Încercând să jalonăm acest periplu literar pe cărările Normandiei, să îl menționăm, mai întâi, pe Victor Hugo, cel ce a făcut o primă călătorie în zonă, în anul 1836, aflându-se în compania amantei sale, Juliette Drouet. Soției sale, Adèle, îi trimite însă o scrisoare în care îi descrie, plin de entuziasm, marea: cu adevărat frumoasă, ea apărea sub forma unor aripi imense, întinderi de spumă, desfășurate cât vezi cu ochii, într-un amestec de alb sticlos și nuanțe de verde, spumegând cu furie și cățărându-se pe faleză. Marea era la picioarele oamenilor, cerul plin de nori deasupra capetelor acestora, totul într-un tumult răscolitor...

În timp ce Hugo descrie, profund impresionat, spectacolul mării, Maupassant prezintă într-una dintre povestirile

sale normande, legenda unui simbol al regiunii: Mont Saint-Michel, rememorând lupta dintre marele sfânt și diavol, acesta construind o locuință înconjurată de nisipuri mișcătoare, în plin ocean, pentru a o pune și mai bine la adăpost de atacurile celui rău...

În ceea ce-l privește pe Flaubert, el face o frumoasă descriere a orașului Rouen în romanul său cel mai cunoscut, *Madame Bovary*. Locul îi apare ca un amfiteatru, cufundat în ceață, cu ambarcațiunile trase la mal, nemișcate, ca într-o pictură. Poduri, uzine, biserici, copaci, bulevarde, case, toate se amestecă pitoresc și fac farmecul acestei așezări cu o bogată istorie.

Despre Normandia, deja menționatul Léopold Sédar Senghor spunea, într-un discurs rostit în data de 3 mai 1986 la Academia de Științe, Litere și Arte de la Rouen, că are un „lirism lucid”, rațiune și sensibilitate în același timp, dând exemple de romancieri și dramaturgi: Flaubert, Maupassant, Corneille.

Regiunea Normandia apare și în cărțile semnate de Annie Ernaux, câștigătoarea Premiului Nobel pentru literatură din anul 2022. De pildă, în volumul *La Place (Locul)*, apărut în 1983 la Gallimard (tradus în limba română acum doi ani, la editura Pandora), scriitoarea evocă momentele de tihnă duminicală, la cafeneaua din Yvetot, în vremea copilăriei sale. Pentru cei care erau singuri, cafeneaua ținea loc de familie. După cum, această rememorare nostalgică este pentru Annie Ernaux, de asemenea, prilej să își reamintească savoarea dialectului din locurile natale.

Marcel Proust, la rândul său, găsește în Normandia, la Trouville, un spațiu de odihnă, pentru a-și îngriji sănătatea, descriind în romanul său, *À l'ombre des jeunes filles en fleurs (La umbra fetelor în floare)*, o cină la Grand-Hôtel.

Cât privește imaginea Normandiei prin ochii filozofului Alain (Émile Chartier), ea este în primul rând remarcabilă prin numeroasele sale castele, iar acest lucru e menționat

într-un text din 1961, *Portraits de famille (Portrete de familie)*.

Într-o secțiune a prezentului volum, intitulată sugestiv *Impresii, savori și culori*, editoarea adună noi fragmente, printre care cele semnate de Maupassant ori Flaubert, unde se descriu fie gustul merelor, fie specificul unei nunți. Mi-reasma merelor ascunde ceva nedefinit pentru Maupassant, un parfum al trecutului, de toamnă, din anii de școală. Un gust inconfundabil al unor vremuri în care viața avea alt ritm, mult mai lent...

Volumul are la final o secțiune denumită *Escale literare*, care ne propune posibilități de a vizita obiective din Normandia, precum Muzeul Pierre Corneille, Muzeul Flaubert și pe cel de Istorie a Medicinii, dar și pavilionul Flaubert din Canteleu, pentru a vedea biblioteca scriitorului, conservată la etajul întâi al primăriei din localitate. De asemenea, alte sugestii ar fi Casa lui Prévert, ori Casa Vacquerie, la Villequier, pentru a ne reaminti destinul trist al fetei lui Victor Hugo, Léopoldine, dispărută prematur acolo: tragicul episod a constituit, într-adevăr, o cezură în existența poetului, mărturie stând volumul *Contemplațiilor* din 1856...

Alte escale literare pot fi reprezentate de Muzeul Contesei de Ségur, Muzeul Barbey-d'Aurevilly, portul La Bouille legat de scriitorul Hector Malot, autorul romanului *Singur pe lume*. Pentru iubitorii de filozofie o idee ar fi să viziteze Muzeul lui Émile Chartier (cunoscut sub pseudonimul Alain). Bineînțeles, Rouen, cel supranumit „orașul celor o sută de vârfuri”, oferă o incursiune impresionantă în arhitectura gotică, cu precădere prin catedrala imortalizată de Claude Monet în celebrele sale pânze, dar și o plonjare în atmosfera vibrantă a piețelor și străzilor sale pline de farmec.

Prin urmare, rândurile de mai sus constituie o invitație de a (re)descoperi un ținut care a lăsat urme durabile în literatură și arte, Normandia, despre care Victor Hugo spunea că i-a modelat spiritul.

Ion Bogdan Lefter, Pavel Șușară, Ioan Cristescu, Varujan Vosganian, Dan Gulea la vernisajul expoziției CAB

Expoziția „Zi de zi” de la Muzeul Național al Literaturii Române (sediul din Calea Griviței) reunește cele mai reprezentative lucrări plastice ale regretatului Constantin Abăluță, al cărui patrimoniu a fost preluat, prin atenta grijă a lui Ioan Cristescu, de Muzeul Literaturii.

În această expoziție este prezentată doar o mică parte din lucrările celui care semna, cu un joc de cuvinte sugerând reordonarea alfabetului, „CAB”; în fapt, este a doua personală a lui Constantin Abăluță, după cea din anii 1960, de la debut, artistul participând de atunci la diferite manifestări plastice colective și pregătind în ultimii ani o nouă „personală”, pe care nu a mai apucat să o realizeze. Din lucrările deja înrămate de autor se poate vedea selecția pe care a făcut-o și pe care, de altminteri, a rulat-o permanent, pentru că Abăluță își concepea singur copertele de carte, desenele, fiind mereu foarte atent la jocul acesta text-imagi prin care un volum se prezintă, în fond, în lume; astfel, multe din desenele și acuarele sale au fost deja „vernissate” în volumele sale de poezie, proză, teatru, critică și eseu, de traduceri din engleză și franceză.

Opera sa a fost prezentată la vernisajul din 12 martie de amfitrionul Ioan Cristescu, directorul Muzeului Național al Literaturii; de criticul literar Ion Bogdan Lefter, care a vorbit despre ipostazele artistului și scriitorului, de colaborarea cu Gabriela Abăluță, regretata sa soție, traducătoare și coautoare a unor volume; de criticul de artă Pavel Șușară, ce s-a referit la etapa brutalistă a artistului; de președintele Uniunii Scriitorilor din România, Varujan Vosganian, prin evocarea solidarității de care a dat dovadă Constantin Abăluță; și de Dan Gulea, redactorul-șef al *ATITUDINILOR*.

Ilustrăm acest număr al revistei *ATITUDINI* cu imagini din această expoziție.

EXPOZIȚIE DE PICTURĂ ȘI GRAFICĂ
CONSTANTIN ABĂLUȚĂ
(1938 - 2025)

11 MARTIE - 5 APRILIE

Vernisaj: 12 martie 2025,
ora 18.00
Calea Griviței 64-66

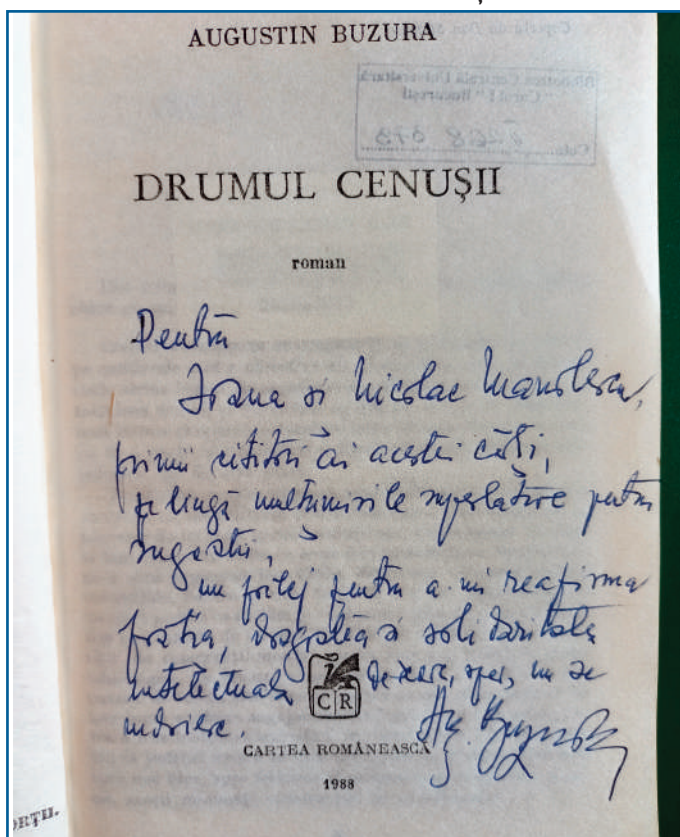
Participă:
Pavel ȘUȘARĂ
Ion Bogdan LEFTER
Dan GULEA

Amfitrion:
Ioan CRISTESCU

„Drumul cenușii (1988) a reprezentat un pariu foarte îndrăzneț al autorului cu sine, dar și cu Cenzura: romanul reia problema dispariției inginerului Helgomar David, de data aceasta pe fondul unor mișcări revendicative ale minerilor. S-ar zice că Cenzura n-a scăpat de ce s-a temut mai tare. Referință directă la greva din 1977 nu se putea face, dar totul dă de înțeles că despre ea e vorba. Rolul Securității (nenumite) e fățiș. Ziaristul rugat de doctorița Victoria Oprea, prietena lui David, să afle ce s-a întâmplat cu acesta, e urmărit, amenințat, bătut. Nu se spune explicit cine sunt agresorii, dar sugestia e clară. Ca și în *Fetele tăcerii*, ancheta nu e oficială, nici nu va fi urmată de publicarea în ziar a concluziilor. Dacă în *Fetele tăcerii* faptul nu avea importanță, aici el reprezintă o concesie clară făcută Cenzurii, menită a nu implica direct nici presa, nici organele de ordine. Nu se reclamă în definitiv nimic. De altfel, în seama lui David se pun doar fapte minore: ar fi protestat, uneori asociindu-i și pe alții, contra neregulilor din minele prin care a trecut ca inginer. Nu există transparență nici în privința cauzelor care ar fi putut determina dispariția ori, după alte informații, nebunia lui subită, care ar fi fost văzută, dar informația trebuie luată sub beneficiu de inventar, într-o clinică psihiatrică. Nimic nu e cert în ce-l privește. Chiar și așa, aluziile nu puteau fi decât supărătoare pentru Cenzură. Nu numai liderii grevei din '77, dar mulți alți disidenți fuseseră deținuți în aziluri, drogați sau eliminați. Se vorbea de spălarea creierului ca de un lucru obișnuit. Circulau nume de medici, vinovați de metodele lui Mengele. Buzura ataca, așadar, în felul lui aproape provocator o temă extrem de riscantă. Ca să se protejeze, a complicat lucrurile până la inextricabil. Dan Coman e pe cale să scrie o carte de biografii comune în clipa în care survine apelul doctoriței. Ancheta pe care o întreprinde e atât de amestecată cu altele anterioare, fără legătură cu dispariția inginerului, încât suntem confrunțați cu un veritabil labirint de probe. Nu e limpede dacă convorbirile înregistrate pe bandă ori reproduse din memorie (după ce unele îi sunt sustrase nu se știe de cine) se referă la cazul lui David ori fac parte din cealaltă carte. O călătorie a ziaristului în căutarea unui loc în care să-și poată scrie liniștit cartea e presărată de accidente dintre cele mai neașteptate, greu de apreciat și de interpretat: își fac apariția milițieni de la Circulație care au ceva să-i reproșeze; o autostopistă gata să intre sub roțile mașinii și urmărită de doi indivizi, care nu se mai desparte de Coman, ca să descoperim întâi că era interesată de David și apoi că fusese iubita unuia din cunoscuții acestuia intervieuți de Coman. O profesoară măritată cu un boxer cade și ea pe capul ziaristului (toți protagoniștii lui Buzura au norocul de a întâlni la tot pasul femei tinere și frumoase), ca să descoperim din nou că a fost trimisă de doctoriță să-l controleze; un țăran e aproape

pe spintecat de un taur pe șosea, așa că Dan Coman se vede silit a-l duce la spital și e apoi găzduit de soția acestuia, ocazie cu care un poet local, autor de epopei naționale, dă buzna peste el etc. Nefireasca aglomerare de peripeții transformă călătoria într-un roman picaresc în care firul principal se încurcă până la urmă ca într-un ghem. David se arată de două ori lui Coman, o dată ca un alienat pus pe clovnerii, altă dată ca un impostor plătit să-l inducă în eroare. La sfârșit, ciudata însoțitoare a lui Coman se dovedește a fi Ioana Olaru, eroina *Refugiilor*. Povestea de iubire abia încheată între cei doi se încheie brusc cu moartea femeii sub roțile unei mașini. Doctorița Oprea fusese și ea între timp călcată de o mașină. Nu neapărat amândouă mașinile erau ale Securității. Impresia de mister prefabricat și de senzational persistă de la un capăt la altul, explicabilă, cel puțin, în parte, prin dorința autorului de a arunca o ceață protectoare peste adevăratul subiect al romanului. Toate aceste complicații, menite, probabil, să pună Cenzura pe un drum greșit, fac romanul confuz. Nu mai distingem ce e intenție de ce e stângăcie. Dacă adăugăm și încărcătura metatextuală din primele capitole, în care Dan Coman jurnalistul trece prin suferințele atroce ale creației, ca un adevărat scriitor, avem tot tacâmul. *Drumul cenușii* e o dovadă că a câștiga una sau mai multe bătălii cu Cenzura nu înseamnă a fi câștigat și războiul.” (din *Istoria critică a literaturii române*, 2008).

autograf din patrimoniul Bibliotecii Centrale
Universitare din București

Concursul de debut în poezie

Anul 2025 marchează un moment de referință pentru cultura ploieșteană prin instituirea Premiului de debut literar „Nichita Stănescu”, un proiect de suflet inițiat de Casa de Cultură „Ion Luca Caragiale”, organizat în parteneriat cu Uniunea Scriitorilor din România. Acest premiu reprezintă o mărturie vie a faptului că poezia continuă să fie scrisă și apreciată.

Prima laureată este Alexandra Roxana Mălureanu cu volumul *Moartea ca a doua șansă. Versuri despre tine*. Autoarea aduce în poeziile sale o sensibilitate aparte și o

profundime remarcabilă.

Acest concurs sperăm să devină începutul unei frumoase tradiții literare cu scopul de a descoperi și promova noi voci poetice în anii ce vor urma.

Juriul ce a evaluat peste 60 de manuscrise a fost alcătuit din Lucian Chișu, directorul Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, și de Horia Gârbea, redactor-șef al revistei *Luceafărul de dimineață* și președintele Filiale de Poezie din București a Uniunii Scriitorilor din România.

Antologie de poezie

A apărut antologia taberei de creație „Ion Stratan”, ediția a IV-a, cu titlul *Spălându-ne de lege și-ntâmplare*, cu o prefață de conf. univ. dr. Marius Nica, de la Facultatea de Litere și Științe a Universității Petrol-Gaze din Ploiești. Semnează versuri 17 autori de diferite orientări, de la debutanți la consacrați: Florentina Chifu, Mihaela Meravei, Andrei Patraș, Indira Spătaru, Mihai Vasilescu, Marian Neguțu, Marian Dragomir, Vlad Mușat, Silvia Bitere, Mihaelei Oancea, Viorel Lucian Rădulescu, Ioan Vintilă Fintîș, Ana-Lucreția Nedelcu, Luminița Bratu, Sorana Brucăr, Valentin Irimia, Vlad Ștefan.

In Memoriam Doina Jela

Uniunea Scriitorilor din România anunță cu profundă tristețe trecerea la cele veșnice a scriitoarei Doina Jela.

Scriitoarea Doina Jela s-a născut, pe 1 martie 1951, în localitatea Vadu, din județul Constanța. A fost absolventă a Universității din București, Facultatea de Filologie, prozatoare, publicistă și traducătoare.

A semnat numeroase eseuri, cronici, recenzii, interviuri în revistele *Tomis*, *Arta*, *Amfiteatru*, *România literară*, *Contemporanul*, *Familia*, *Observator*, *22*, *Vatra*. A coordonat colecțiile „Procesul comunismului” la Editura Humanitas și „Actual” la Curtea Veche Publishing. În 1995, a publicat romanul non-fictiv *Cazul Nichita Dumitru*, premiat de Asociația Internațională a Scriitorilor și Oamenilor de Artă Români, cu sediul la Washington. A mai publicat volumele *Tejurnalul de noapte*, *Această dragoste care ne leagă*, *Drumul Damascului*. Regizorul Lucian Pintilie a realizat filmul *După-amiaza unui torționar*, inspirat de acest ultim volum. A mai publicat și alte volume cu caracter publicistic și a realizat traduceri de literatură politică.

Prin dispariția Doinei Jela, literatura română de non-ficțiune, investigație și reconstituire istorică suferă o dureroasă pierdere.

Alexandra Roxana MĂLUREANU

într-o secundă apasă Dumnezeu pe întrerupător
 ziua în care am simțit că s-a deschis din nou portalul
 de data asta ai trecut prin el
 mă uit la tine
 dar mă uit prin tine
 îmi amintesc tot ce ai făcut
 pentru mine
 pentru alții
 și nu îmi pot explica
 de ce ești aici
 conectat la aparatele
 care respiră pentru tine
 pulsul ți-o ia razna când te țin de mână
 îmi e teamă să nu îți fac rău
 să te întorc din drum când poate tu nu vrei asta
 îmi dau seama cât de fragilă e viața
 într-o secundă apasă Dumnezeu pe întrerupător
 și s-a stins totul
 e afectat trunchiul cerebral
 și dacă își revine va fi legumă
 spun cei îmbrăcați în uniforme
 nu vreau să-i cred
 vreau să cunosc oameni care au trecut prin moarte
 și s-au întors în aceeași formă umană
 mi-e teamă că dacă vei reveni altfel
 nu o să te recunosc
 fetița mea cea mică nu își va aminti de tine
 și asta îmi rupe sufletul

aluniță

e prea cald
 și îmi amintesc că mi-ai spus
 ai grijă
 printre noi chiar trăiesc elefanți
 nu văzusem niciunul până când a murit tataie
 atunci lângă casă mă aștepta unul mare și frumos
 nu mi-e frică de moarte
 dar mă scârbește să știu că poate doarme
 într-o aluniță pe care o atingem zi de zi

poate așa am scăpa de moarte

ziua în care am înțeles că imaginea morții
 nu e cea a omului în sicriu
 ci aceea de la terapie intensivă
 mirosul de moarte e prezent pretutindeni
 în masca pe care o porți
 în pereți

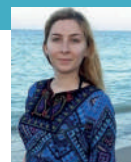
în atitudinea asistentelor
 care te ceartă că ai stat mai mult de 10 minute
 de parcă au ceva de câștigat dacă fac asta
 oamenii ar trebui să fie lăsați să stea
 unii lângă alții
 tot timpul
 dacă asta simt
 poate așa ne-am vindeca
 și am scăpa de moarte¹²

3 la 10 lei

dacă aș putea să îngheț momente
 cu siguranță în unul ai fi și tu și draga mea M.
 când am mers la târgul din Piața Sfatului
 râdeam și strigai pe stradă
 3 la 10 lei
 toată lumea se uita la noi
 ție nu îți păsa
 de parcă știai că vei muri tânăr
 și că nimic nu va mai conta
 decât să te simți bine
 pentru că la final
 nu mai e decât o linie
 toți ceilalți rămân în urma ei
 tu mergi mai departe
 spre necunoscut
 sper totuși
 că și acolo
 lumea râde¹³

Moartea ca a doua șansă versuri despre tine

Alexandra Roxana Mălureanu

Alexandra Mălureanu și-a obținut titlul de doctor în filologie în anul 2024, la Școala Doctorală de Litere, Universitatea din București, sub coordonarea prof. univ. dr. Ion Bogdan Lefter, cu teza „Nora Iuga. Monografie literară”. Anterior, a absolvit Facultatea de Litere a Universității „Transilvania” din Brașov (specializarea Română-Engleză) și Masteratul în Studii Literare Românești la Universitatea din București.
 A participat la numeroase colocvii naționale și sesiuni de comunicări științifice, obținând premii pentru lucrări dedicate literaturii române contemporane. De asemenea, a publicat articole științifice în *Journal of Romanian Literary Studies*, explorând opera Norei Iuga.
 În domeniul literar, a fost distinsă cu premii pentru poezie și critică literară, având lecturi publice și apariții în reviste precum *Astra* și în diverse antologii. De-a lungul timpului, a organizat și moderat conferințe și colocvii.

dacă nu mai ești ?

când ne-am întâlnit prima dată
mi-ai spus că nu-s nebună
ai fost printre puținii oameni
care m-au văzut cu adevărat
tu și cu draga mea M.
nici nu am ajuns să ne bucurăm împreună
pentru doctorat
mă întreb
unde să mă rog pentru tine acum
nu ești aici
dar nici nu simt că ești dincolo
încă nu au trecut cele 40 de zile
poate te uiți la mine chiar acum
poate ești supărat
poate ești bucuros
nu știu cum ești
de fapt îmi e teamă
că nu știu dacă mai ești¹⁴

cu drag

credeam că am terminat de scris

dar emoțiile încă se simt
un râu rapid și rece
cumva te aștepti
să îți pierzi părinții la un moment dat
dar nu prietenii
ai impresia că pe ei
i-ai câștigat pe viață¹⁵

durere multicoloră

am zis că îți facem în ciudă
M. a slăbit, eu m-am apucat de gătit
e în mine o durere de care îmi e frică
îmi e teamă să mă uit la ea
văd că e multicoloră
are galben, portocaliu, verde
are miros de spital
îmi vine să vomit
dar încă nu sunt pregătită să renunț la durere
mi-a devenit prietenă
o bag în dulap când nu am nevoie de ea
și când se supără o las să iasă puțin câte puțin
niciodată de tot și mereu controlat

Viorel Lucian RĂDULESCU

căluș pentru muți

Tăcerile noastre mirosind
a morți,
tăcerile noastre atât de tăcute,
ce mult,
ce multe,
spuneau tăcerile noastre.

Apoi am vorbit.
Întâi eu,
întâi tu,
și în toată această gălăgie
nu ne mai vedeam
eu cu tine,
tu cu mine.

insule ale paradisului

Pășesc în lumină
cu capul plecat,
nici o sabie nu
atârnă deasupra mea
arțagoasă.

Doar lanțurile fremătă
când le vorbesc de
libertate, de aerul rece,
de soare, de capul drept în lumină,
de caii sălbatici cu

abonamente permanente
la ziarele de duminică.

98 nouăzecișiopt

Tăcerilor bătute
în cuie ruginite
li se pare că în
a treia zi vor
învia.
Poetul a murit
fericit precum moaștele
nu știu cărui sfânt.
Îi mirosea trupul a
cerneală de calitate,
și-n ochii larg deschiși
se vedea hârtia albă.

taciturnele tăceri

Iubito, câte cuvinte
nespuse
sunt în „te iubesc”?
Câte lumi neexplorate, câtă lacrimă de vânzare
și câtă veselie
încântată de tine?
Iubito, câtă viață

e în „te iubesc”
și câtă tristețe?
Nu răspunde.
Închide ochii și mai
privește-mă o dată.

portret pus strâmb ca să fie desenat drept

Prea multă cafea
băută în diminețile
care nu-mi spun mai nimic.
Țigări fumate de
dragul vremurilor când
mă mințeam singur
spunând că-s
fericit.
Puțin somn, doar așa
să-mi aducă aminte
că unii oameni dorm
liniștiți.
Prefăcătorul scrisului
meu strâmb
și eu, cel care
scârbește toate oglinzile
din lume.
Am și două pisici și, culmea,
uneori le plac.

Epitaful nașterii mele de Viorel Lucian Rădulescu

Marian Dragomir

Volumul *Epitaful Nașterii Mele* al lui Viorel Lucian Rădulescu se constituie ca o veritabilă meditație poetică asupra iubirii, timpului, memoriei și solitudinii, configurând un univers liric de o intensitate emoțională remarcabilă. Stilul său se distinge printr-un hibridism estetic, unde elementele romantice, moderniste și postmoderne se împreună pentru a genera un discurs profund reflexiv. Poetul explorează faliile existențiale printr-o utilizare sofisticată a tropilor literari, creând un univers sensibil, în care iubirea devine simultan refugiu și damnare.

Iubirea este portretizată ca o forță ontologică ambiguă, oscilând între construcție și ruină, exaltare și angoasă. Versurile sale au adesea o tonalitate elegiacă, precum în „Ce e iubirea”, unde pasiunea este descrisă printr-o ardere interioară mistuitoare: „Un foc de tabără ce/ Încălzește prejudecățile/ Și-ți face minciunile cenușă”.

Această metaforă a focului nu este doar un simbol al intensității afective, ci și o sugestie a caracterului distructiv al iubirii, care consumă certitudinile și lasă în urmă doar

cenușa iluziei. Totodată, antiteza subtilă dintre „prejudecăți” și „minciuni” sugerează că dragostea poate funcționa fie ca un catalizator al adevărului, fie ca un artificiu de autoamăgire.

Un alt motiv central este timpul, perceput ca un continuum incontrollabil, o entitate capricioasă care modelează destinul iubirii. În „Insule ale paradisului”, poetul surprinde trecerea inexorabilă a timpului printr-o metaforă a derivării: „De niciunde spre nicăieri,/ Acum spre atunci, mâine spre ieri”.

Juxtapunerea adverbilor temporale creează un efect de dislocare, sugerând că timpul afectiv nu urmează o progresie lineară, ci se manifestă fragmentar, prin suprapunerea trecutului peste prezent. Astfel, iubirea devine o formă de nostalgie, o rememorare desfășurată într-un cerc vicios.

Poetul cultivă o poetică a solitudinii, în care iubirea apare nu ca o comuniune, ci ca o distanță insurmontabilă. În „Tăceri urlate în pustiu”, eul liric pune sub semnul întrebării comunicarea autentică într-un cuplu: „Tăcerile noastre mirosind a morți,/ Tăcerile noastre atât de tăcute,/ Ce mult,/ Ce multe,/ Spuneau tăcerile noastre”.

Repetiția obsesivă a termenului „tăcere” amplifică ideea unei comunicări epuizate, în care cuvintele devin inutile, iar iubirea se transformă într-un spațiu al incomunicabilului.

Volumul *Epitaful Nașterii Mele* abundă în imagini metaforice puternice, precum „palma ca o rană părăsită”, sugerând fragilitatea umană și incapacitatea de a vindeca rănilor emoționale. Oximoronul din „Singurătatea ca o umbrelă deschisă în viață / Fără picătură de ploaie” accentuează inutilitatea protecției împotriva destinului. De asemenea, poetul folosește simbolismul cromatic, cum ar fi „roșul gândurilor mele”, evocând pasiunea și tumultul inte-

rior. Alegoria din „Timpul doarme pe sub brațul tău” conferă timpului o dimensiune antropomorfizată, transformându-l într-un partener tacit al eului liric.

Viorel Lucian Rădulescu reușește, printr-o expresivitate lirică complexă, să creeze un univers poetic dominat de contradicții, interogații existențiale și o profundă meditație asupra iubirii și trecerii timpului. Poezia sa se constituie ca un palimpsest emoțional, în care straturile de nostalgie, pasiune și solitudine se suprapun într-un discurs tensionat. Volumul *Epitaful Nașterii Mele* devine astfel o reflecție subtilă asupra condiției umane, explorând cu luciditate fragilitățile echilibre dintre memorie, iubire și pierdere.

Interviu cu poetul Răzvan Fugaciu

Vlad Mușat

Răzvan Fugaciu (n. 1993) este profesor de religie în Alba-Iulia; a publicat poezie în reviste sau platforme precum *Planeta Babel*, *Golan*, *BOEM@*, *Opt motive*, *O mie de semne*, *Axis Libri*. Recent, un juriu profesionist l-a desemnat câștigător al concursului de debut al Editurii Cartea Românească. În preajma acestui debut editorial, i-am adresat câteva întrebări

Cât timp ți-a luat să ajungi la varianta finală a volumului și care este întreg procesul: de la poet nedebutat, la poet în așteptarea publicării?

Sigur, ca orice scriitor sunt nerăbdător să-mi țin în mâini primul exemplar, dar am învățat că răbdarea este un pilon important în realizarea acestui vis.

Revin la întrebarea ta. Nu mi-am propus un termen pentru finalizarea manuscrisului. Construcția lui s-a întins pe o perioadă de doi ani și mai putea continua o vreme, asta dacă nu vedeam într-o seară anunțul că Uniunea Scriitorilor din România și Editura Cartea Românească organizează un concurs de debut. Drept urmare, n-am vrut să-mi „ucid” șansa de a debuta la o editură atât de prestigioasă, și am trimis la „judecată” manuscrisul meu, vorba poetei Otilia Cazimir. Iar „verdictul” m-a bucurat enorm. Iată cum un vis a devenit realitate.

Ești profesor de religie și sunt convins că studiile teologice îți influențează activitatea literară. Ce aș vrea să știi este dacă dai frâu liber acestor gânduri sau, dimpotrivă, încerci să-ți pui anumite bariere și să explorezi alte zone?

Și cât de mult... Sunt privilegiat că am șansa de a contri-

bui la formarea unui copil, adultul de mâine, într-un secol în care este tot mai greu să-ți păstrezi principiile morale. Dar dacă reușesc să trezesc în ei aceste valori, atunci pot spune că mi-am îndeplinit menirea.

Există o limită a teologicului în construcția poeziilor. Unele dintre texte abordează teme cu conotații religioase, integral sau parțial. Dar încerc să evit cât de mult pot acest teritoriu, îndreptându-mă spre aspecte ce țin de sfera lumească. Însă ar fi nedrept să neg influența religiei în activitatea literară.

Ne-am cunoscut la Alba Iulia, la „Stand-up Poetry” și am să te rog, pentru că tu cunoști mai bine tot ce se întâmplă, fiind din zonă, să descrii puțin acest festival, organizat de prietenul nostru comun, Marcel Vișa, alături de Consiliul Ju-

dețean Alba și Biblioteca Județeană „Lucian Blaga”. Desigur, poți să ne dai și alte exemple de întâlniri culturale la care participi și care, cu siguranță, te-au ajutat să evoluezi.

Mă bucur că ai amintit de întâlnirea noastră de la Festivalul „Stand-up Poetry” din 2022. Îți citisem poeziile și eram bucuros că aveam să te întâlnesc la festival.

Am avut prilejul să cunosc mulți poeți din țară, în postura de invitat. Pe unii îi citisem, pe alții abia îi cunoscusem. Pot spune că acolo am legat multe prietenii, dar am și „furar” câte ceva din experiența vastă a poezilor. Pentru acest lucru, îi sunt recunoscător poetului Marcel Vișa, că m-a invitat să particip la acest festival.

Așa cum ai precizat adineauri, „Alba Iulia Stand-up Poetry” este un festival important, inițiatorul și organizatorul fiind poetul Marcel Vișa, alături de Consiliul Județean Alba și Biblioteca Județeană „Lucian Blaga” Alba. În cadrul acestuia au loc lecturi de poezie susținute de poeții invitați, expoziții de pictură, recitaluri artistice sau reprezentații teatrale. Acest eveniment este pe gustul tuturor.

De ceva vreme sunt membru al „Cenaculului Art”, inițiat și organizat de poetul Marcel Vișa, și al Cercului de Scriere Creativă „Verbum”, organizat de Biblioteca Județeană „Lucian Blaga” și Consiliul Județean Alba, unde ne recităm poeziile și primim feedbackuri. O atmosferă relaxantă și plină de umor.

În poezia ta observ o atmosferă de melancolie care predomină, așa că vreau să aflu ce trezește în tine acea stare care să te pună la masa de scris?

Trec prin diverse stări (nostalgie, furie, entuziasm, confuzie, dorință, anxietate), în funcție de conjunctura în care mă aflu. Acestea aprind ulterior scânteia, explozia de cuvinte care se transformă în poezie sau proză (din când în când). Însă mereu simt o nostalgie când mă reîntorc în locurile copilăriei. Valea de lângă casa buniciei, copiii de pe uliță, bisericuța din apropiere, găștele, veverițele și amintirea buniciei stând pe laiță se transpun în versuri.

Ce scriitori/artiști te-au influențat și în ce mod?

Pentru a răspunde la întrebare mă voi întoarce în copilărie, la cărțile primite în „ziua cea mare” și pe care le „devoram” la umbra nukului sau în cine știe prin ce alte locuri. Autori precum Creangă, Arghezi, Frații Grimm, Eminescu, Blandiana sau Otilia Cazimir au contribuit la formarea personalității mele, prin modul de exprimare, gingașia cuvintelor, condiția existenței umane, sensibilitatea sau însușirea unor principii și valori.

Mult mai târziu (când am început să-mi descopăr latura poetică) i-am descoperit pe poeții Marcel Vișa, Antonio Doda, Ligia Dan, Savu Popa și mulți alții. Apoi, lărgind paleta, am început să-i citesc pe Aurel Pantea, Ion Mureșan, Louise Glück, Anatole France, Ileana Mălăncioiu sau Nora

Iuga (am avut bucuria să o întâlnesc la o conferință susținută la Facultatea de Filologie din cadrul Universității „1 Decembrie 1918” Alba Iulia), precum și alți poeți din diferite generații.

Titlul Toate într-o singură inimă mi se pare foarte inspirat și aș vrea, dacă poți, să scrii o strofă care crezi că l-ar face pe cititor să se apropie de volumul care va apărea în curând la Editura Cartea Românească.

Înainte de a da curs solicitării tale, menționez că titlul *Toate într-o singură inimă* (deopotrivă titlul unui poem) l-am avut mereu în minte, într-o formă sau alta.

Multă vreme m-am gândit la biata inimă, cât de multe (încă) suportă. Însă această continuă contemplare mi-a schimbat percepțiile față de lumea în care trăim. Am înțeles că „inima omului simte lucruri pe care ochii nu le pot vedea, și știe ceea ce mintea nu poate înțelege” (Robert Valett).

Deoarece poemele mele sunt în general scurte, cu îngăduința ta, aș așterne un poem intitulat: „Decembrie sau un alt fel de prăjitură”: „Tai un lemn./ Îl dezbrac în pielea goală și pictez chipurile morților din Ucraina./ Pașii pierduți prin zăpada roșie./ Strigătele mamelor din casele bombardate,/ sunt mai greu de pictat./ Dar iarna e lungă/ și mama a început să facă tot felul de prăjituri în ler./ Bate ouăle, frământă aluatul, curăță merele și le răzuiește./ Pune zahăr, scortişoară și iubire din belșug./ Continui să pictez./ N-am terminat nici măcar un chip./ E destul de greu, destul de trist să pictezi soldați/ care nu vor mai gusta niciodată din prăjiturile mamelor./ Oricum, ei au gustat dintr-o altă prăjitură./ Fără gust./ Fără iubire.”

FESTIVALUL INTERNATİONAL DE POEZIE

*Nichita
Stănescu*

MARTIE 2025
PROGRAM

27 MARTIE

CONCURS JUDEȚEAN DE RECITĂRI „SUB ARIPIA LUI NICHITA”

12:00 - PRIMĂRIA MUNICIPIULUI PLOIEȘTI, ETAJ 7

28 MARTIE LANSĂRI DE CARTE

1 „DIALOGURILE ATITUDINI”, COORD. DAN GULEA, REDACTOR ȘEF REVISTA „ATITUDINI” A CASEI DE CULTURĂ „ION LUCA CARAGIALE” A MUNICIPIULUI PLOIEȘTI
2 „EPITAFUL NAȘTERII MELE”, AUTOR VIOREL LUCIAN RĂDULESCU

17:00 - BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE IORGA”

29 MARTIE LANSĂRI DE CARTE

1 „DIN AL INIMII PREAPLIN VĂ MAI DĂRUIESC PUȚIN”, AUTOR MARIA TUDOSE (COJOCARU);
2. „MOARTEA CA A DOUA ȘANSĂ”, AUTOR ALEXANDRA MĂLUREANU;
3. „SPĂLÂNDU-NE DE LEGE ȘI-NTÂMPLARE”, ANTOLOGIA TABEREI DE CREAȚIE LITERARĂ „ION STRATAN” A CASEI DE CULTURĂ „ION LUCA CARAGIALE” A MUNICIPIULUI PLOIEȘTI

30 MARTIE

17:00 - SALA MAREA UNIRE - PALATUL CULTURII

CONFERINȚA „POEZIA ÎN CONTEMPORANEITATE”

11:00 - SALA MAREA UNIRE - PALATUL CULTURII

31 MARTIE

DEPUNERE DE FLORI LA BUSTUL POETULUI NICHITA STĂNESCU

10:00 - PARCUL „NICHITA STĂNESCU”

PROIECT EDUCAȚIONAL „APROAPE DE NICHITA” - ADRESAT DOAR CADRELOR DIDACTICE DIN CICLUL LICEAL - ÎNSCRIERE ONLINE

Aspecte ale mesei de lucru a lui Constantin Abăluță

